

Stockholms
universitet

Kriminologiska institutionen

På det berömda håret

En genusstudie om sexuella praktiker och sexualbrott
samt gränserna däremellan

Examensarbete 15 hp

Kriminologi
Kriminologi, kandidatkurs (30 hp)
Höstterminen 2015
Katarina Ljungdahl

Sammanfattning

Syftet med studien var att undersöka om maskuliniteten som norm kan understödja kvinnors sexuella utsatthet och tänja på gränserna mellan sexuella praktiker och sexualbrott. Studien utgick från en kvalitativ design där tre stycken parintervjuer ägde rum med totalt sex unga kvinnor mellan 18-21 år, bosatta i Stockholms län. Det insamlade materialet analyserades utifrån ett genusteoretiskt maktperspektiv, där maskuliniteten bedömdes vara högst i genushierarkin och därmed norm. Materialet transkriberades och analyserades sedan via meningskoncentrering som redovisades med hjälp av teman. Resultatet visade att maskuliniteten framstod som överordnad samt att maktasymmetrin sannolikt kan påverka unga kvinnors sexuella praktiker på skilda sätt. Vidare framkom att maskuliniteten tycks fungera som normsättare, hos vilken femininiteten söker godkännande. Föreställningarna kring den underordnade femininiteten visade att kvinnor tenderar att ställa upp på vissa sexuella praktiker för att framstå som den *ideala kvinnan*. Även att maskuliniteten som norm understödjer mannens rätt att tjata sig till sex samt legitimt övertala kvinnor till specifika sexuella akter. Maskuliniteten som norm bedöms således kunna påtvinga kvinnan en paradoxal roll, då femininiteten både tycks sträva efter sexuell frigörelse samt en acceptans av samhället och den överordnade hierarkin.

*"Medan **jag** tycker att det är ett brott så tycker inte **han** att det är ett brott liksom. Så står man där. Jag tror att ofta så kanske man tar sida med tjejen liksom. Fast ändå inte. Det är ju det jag menar, jag kan inte säga saker för jag tycker det är på båda sätten. Ibland så har man ju hört om helt sjuka fall, att folk tycker att tjejen är helt dum i huvudet och att killen är jätterespekterad och är jättesnäll och populär liksom. Aldrig att han skulle göra nånting sånt och så blir tjejen den som är utstött och typ mobbad för det. Det har man ju sett många fall av, där det är helt sjukt."*

Innehållsförteckning

1. Inledning.....	4
2. Problemformulering	4
2.1. Syfte och frågeställningar	5
3. Vad säger lagen?	5
4. Teoretiskt ramverk	6
4.1. Genusteori.....	6
4.2. Epistemologisk inriktning.....	8
5. Tidigare forskning.....	9
5.1. Vetenskapliga avgränsningar.....	9
5.2. Sexuella attityder.....	9
5.3. Pornografi och sexism	10
6. Metod.....	12
6.1. Metodologiska avgränsningar	12
6.2. Val av intervjupersoner.....	12
6.3. Val av metod	13
6.4. Planering och genomförande	14
6.5. Analysmetod.....	16
6.6. Etiska hänsynstaganden	16
7. Vetenskaplig kvalitet	17
7.1. Tillförlitlighet, överförbarhet och äkthet.....	17
7.2. Generaliserbarhet	19
7.3. Reflexivitet.....	19
8. Resultat och analys.....	20
8.1. Vilka heteronormativa föreställningar förekommer om kvinnors respektive mäns sexualitet?.....	20
8.1.1. Kvinnans emotionella trygghet och mannens ständiga lust	20
8.1.2. Den förkroppsligande maskuliniteten	21
8.1.3. Godkända och avvikande femininiteter	22
8.2. Hur interagerar pornografin med de västerländska sexuella normerna?	23
8.2.1. Ingen vill vara med en död fisk	23
8.2.2. Ett öppet sexuellt samhälle – på ont och gott?.....	24
8.2.3. Ifrågasatt kroppsideal	25
8.3. Vilka gränsdragningar görs mellan medgivet sex och sexualbrott?	26
8.3.1. Vad räknas som ett "nej"?	26
8.3.2. Vem äger rätten att definiera ett sexualbrott?	27
8.3.3. Kvinnan borde "ställa upp"	28
8.3.4. Den övertygande maskuliniteten.....	29
9. Avslutande diskussion och slutsatser	31
9.1. En kvinnas "nej" är inte ett uteslutet "nej"	31
9.2. Maskulint sex-tjatande är acceptabelt.....	32
9.3. Pornografin medför sexuella förväntningar.....	32
9.4. Existerar den promiskuösa madonnan?	32
9.5. Sista ordet.....	33
Referenslista.....	33
Bilaga – Intervjuguide	35
Bilaga – Case 1: Relationen mellan Adam och Eva	38
Bilaga – Case 2: Adam och Eva fortsätter att ses.....	39

1. Inledning

Föreställningar och normer om sexualitet ser olika ut då de konstrueras i samklang med samhällets tidsanda och kontext. Det som förr i tiden ansågs vara extremt, promiskuöst eller till och med kriminellt, kan idag uppfattas som vardagliga sexuella praktiker (Ambjörnsson 2003:14 & Laskar 2005). Uppfattningar och attityder kring sexuella handlingar bildas tidigt i en människas liv och mycket pekar mot en sexuell frigörelse i Sverige, vilket sannolikt sammanfaller med en expanderande populärkultur bortanför den prydliga censuren. Studier visar att ungdomar dels har sin sexuella debut allt lägre ner i åldrarna och dels påverkas av den medialt växande sexualiseringen (Jonsson 2015:10). Genom exempelvis texter och dialoger inom musik, film och TV influeras ungdomen till hur dagens sexuella praktiker kan se ut (Mattebo 2014:12). Den tidigare sexuella synden tycks ha blivit till en dygd.

Siffror visar att nästan 90 procent av Sveriges elvaåringar använder internet dagligen samt att i princip alla svenska barn har tillgång till internet via sina smartphones (Mattebo 2014:16). Med internet som växande scen tillkommer en dramatisk ökning av pornografiskt tillgängligt material, där även folk som inte söker efter pornografi exponeras för den (Wallmyr & Welin 2006:290). De facto att svenska ungdomar uppger pornografi som en källa till att lära sig om sexualitet och relationer, kan vara bekymmersamt eftersom kvinnan ofta framställs som underlägsen och recessiv i den pornografiska världen (Mattebo 2014:11). Den pornografiska kvinnan kan dessutom porträtteras som extremt promiskuös vilket förstärker den så kallade "våldtäktsmyten"; att kvinnor skulle njuta av att bli sexuellt trakasserade eller våldtagna (Hald m.fl. 2010:15). Detta bör ses som oroväckande då pornografin har anklagats för vara en sexuell normsättare (Johansson & Hammarén 2007:64), vilket gör att påverkan av denna typ av material således bör problematiseras. Det debatteras även om att många västerländska samhällen har drabbats av en *pornofikation*; där reklamvärlden använder pornografin som influens till att skapa kampanjer som bygger på nakenhet och sexualisering av kvinnokroppen (Ibid:58).

2. Problemformulering

Med internet som obevakad arena, blir den lättillgängliga pornografin beskådad av unga. Då studier visar att majoriteten av alla unga män i Sverige ser på pornografi och dessutom anser att pornografi både är *upphetsade* samt till viss del *nedvärderande* (Johansson & Hammarén 2007:62), kan tankar uppstå kring hur detta påverkar ungdomars föreställningar om sex. Om pornografin bedöms vara normsättande för *vilka* sexuella praktiker som råder i ett samhälle och till största del beskådas av män med positiva attityder, kan frågor väckas om hur detta påverkar synen kring kvinnors sexuella praktik.

Vilka sexuella handlingar förväntas en kvinna ställa upp på idag? Som utbildad sociolog ser jag sociologin som betydelsefull för en människas utveckling, där omgivningen uppfostrar och lär individen vilka handlingar och värderingar som är accepterade. Denna studie befinner sig därmed på en arena där sociologi och kriminologi ofrånkomligt möts. Förförståelsen till studien är att den lättillgängliga pornografin torde ha skapat en mer frigjord och tolerant sexsyn, där allt grövre inslag av både våldstoner och sexuella experiment inryms. Om sådant är fallet, hur resonerar unga kvinnor kring olika sexuella praktiker och vad händer om gränserna överträds?

2.1. Syfte och frågeställningar

Syftet med studien är att ta undersöka *om maskuliniteten som norm kan understödja kvinnors sexuella utsatthet och tänja på gränserna mellan sexuella praktiker och sexualbrott*. Syftet har besvarats utifrån följande frågeställningar:

- Vilka heteronormativa föreställningar förekommer om kvinnors respektive mäns sexualitet?
- Hur interagerar pornografin med de västerländska sexuella normerna?
- Vilka gränsdragningar görs mellan medgivet sex och sexualbrott?

Studiens två första frågeställningar bedöms vara av avsevärd vikt för att på ett uttömmande och omsorgsfullt sätt kunna besvara den tredje frågeställningen och därmed även syftet, som utforskar gränslandet kring sexualbrott. Den sociologiska sfären anses således vara en avgörande faktor till att förstå hur samhällets genusstrukturer och normkulturer är uppbyggda. Genom en ömsesidig växelverkan antas kriminologin och sociologin tillsammans kunna belysa helhetsproblematiken.

3. Vad säger lagen?

Inom svensk lagstiftning åtskiljs olika typer av sexualbrott, som i studien behandlas som en och samma kategori. Detta då grad av sexualbrott anses sekundärt, då fokus istället ligger på kvinnors sexuella utsatthet på ett mer övergripande plan. Enligt svensk författarsamling (SFS) bedöms våldtäkt vara det allvarligaste brottet på skalan och definieras på följande vis (Brb 6 kap. 1 §):

“Den som genom misshandel eller annars med våld eller genom hot om brottslig gärning tvingar en person till samlag eller till att företa eller tåla en annan sexuell handling som med hänsyn till kränkningens allvar är jämförlig med samlag, döms för våldtäkt [...] Detsamma gäller den som med en person genomför ett samlag eller en sexuell handling som enligt första stycket är jämförlig med samlag genom att otillbörligt utnyttja att personen på grund av medvetlöshet, sömn, allvarlig rädsla, berusning eller annan drogpåverkan, sjukdom, kroppsskada eller psykisk störning eller annars med hänsyn till omständigheterna befinner sig i en särskilt utsatt situation” Lag (2013:365).

Lagen framlyfter i första hand det direkta tvånget eller hot om brottslig handling som grunden för ett sexualbrott. I andra hand bedöms huruvida ett brottsoffer är ”särskilt utsatt” eller ej. Vad menas

egentligen med ”*en särskilt utsatt situation*”? Vem har rätten att fastställa den? Behöver en uttalad hotbild stå till grund för att bidra till en individs särskilda utsatthet eller kan det finnas allmänt godtagna sexuella praktiker som individer förväntas delta i? Kan det finnas en diskrepans i det socialt konstruerade, mellan det individen *förväntas* göra och det individen egentligen *vill* göra?

4. Teoretiskt ramverk

4.1. Genusteori

Pia Laskar (2005) beskriver hur kön, sexualitet och njutningsnormer har sett ut i Sverige ur ett historiskt perspektiv, där föreställningar om kvinnans sexualitet har varierat och utvecklats genom decenniernas gång. Den historiska kontexten bör ses som relevant då den bedöms utgöra grunden för vissa nutida sexuella normer, trots den expanderande kvinnoemancipationen. Förr i tiden betraktades den kvinnliga sexualiteten som väsentligt mindre frigjord än idag, där blodsvall och rodnad förknippades med lust och begär, vilket kvinnan borde försöka undvika att signalera (Laskar 2005:96). Den ”perfekta” kvinnan skulle ej vara svartsjuk och behandla mannen med kärlek och foglighet, annars kunde hon riskera att bli lämnad (Ibid.). Det var även signifikant att kvinnan skulle vara ”kvinnlig” eftersom hennes utseende ansågs vara viktigare än mannens; i gengäld antogs hon endast behöva ett redigt bröst att luta sig mot (Ibid:99). Genom äktenskapet blev kvinnan underordnad mannen och som äkta fru skulle hon vara fysiskt mindre, svagare och beroende (Ibid.).

Att kvinnans sexuella njutning blev en intressant och uppmärksammas aspekt under början på 1800-talet berodde främst på att hennes njutning ansågs vara en förutsättning för att befruktning skulle kunna ske (Laskar 2005:172). Kvinnans förhandlingsutrymme var inte särskilt stort när lusten föll på för hennes äkta hälft; om kvinnan själv inte kände någon åtrå borde hon försöka föreställa sig denna, för att på så vis förhindra mannen att försvinna i armarna på någon annan (Ibid:178). Initiativtagandet ansågs ligga på mannens bord, där kvinnan istället borde inta en blygsam och passiv position för att visa sin respekt, och skulle hon visa en törstande mersmak kunde mannens maskulinitet bli kränkt (Ibid:201). I slutet av 1800-talet gick dock de sexuella normerna mot en mer kroppslig och själslig jämlikhet, grundad på en kärleksfull relation, i vilket kvinnans position upphöjdes något i den genusstrukturerade maktordningen (Ibid:218). Trots föreställningen om en ömsesidig sexuell njutning ansågs mannen vara hierarkiskt överordnad och norm, där en asymmetri gick att utläsa; att mannen ofta var äldre än kvinnan, karriärsdriven och sexuellt erfaren innan äktenskapet (Ibid:230), vilket var kvalitéer som ej passade kvinnan. Även darwinismens utvecklingslära såg sexualiteten som något hierarkisk mellan könen, där mannen bedömdes ha en överflödlig sexualdrift jämfört med kvinnan, vars synsätt legitimerade mannen att vara uppvaktande, påstridig och till och med våldsam (Laskar 2005:237).

Genus är sedan 1980-talet ett väletablerat begrepp inom svensk forskning och används för att beskriva föreställningar och skillnader mellan kvinnor och män (Ambjörnsson 2003:11). Genom att särskilja biologin från kulturen skapas möjligheten att se på kön som något socialt och kulturellt konstruerat (Ibid.). Tillskillnad från könsroller bör genus och genusnormer ej ses som statiska från födseln, utan som en oavbruten pågående process (Ambjörnsson 2003:13). Ambjörnsson beskriver hur omvärlden drivs av en *heteronormativ ordning* med vilken menas att vissa relationer och sätt att agera är mer acceptabla än andra, som dessutom är sammanvävda med ideal och föreställningar som är kopplade till sexualitet (Ibid.). Denna heteronormativitet står även till grund för vilka institutioner, lagar, relationer och handlingar som upprätthåller att heterosexualiteten framstår som något enhetligt, universellt och naturligt (Ibid:15). Med andra ord kan den heteronormativa ordningen ses som normsättande för vad som bör uppfattas som normalt och riktigt – även inom sexuella sammanhang. Som Judith Butler hävdar; att kvinnor och män förväntas bete sig på olika sätt för att skapa en könskontrast som dessutom ska attrahera, som förespråkar att vissa sexuella begär, relationer och mönster blir mer önskvärda än andra (Butler 1990:16). Denna reproducerande genusstruktur sätter därmed ramarna för vad som bör anses vara normativt, som därutöver fungerar reglerande. Således bildas en maktrelation mellan vad som uppfattas som det ”typiskt” maskulina och ”typiskt” feminina, där förtryck av det underordnade könet ofta sker via omedvetna beteendemönster i möten med medmänniskor i vardagen (Ambjörnsson 2003:21).

Det som då anses vara typiskt maskulint eller feminint går hand i hand med vissa tillskrivna genusattribut; att mannen förknippas med ord som exempelvis *överordnad*, *aktiv* och *stark*, tillskillnad från kvinnan som beskrivs med de motsatta orden *underordnad*, *passiv* och *svag* (Pettersson 2003:142). Begreppen ”kvinna” och ”man” kan således ses som en dikotomi där kvinnan tilldelas icke önskvärda egenskaper som bidrar till mannens strukturella makt, där innebörden av att vara kvinna är likställt med att vara icke-man (Lander, Pettersson & Tiby 2003:11). Det som uppfattas som maskulint eller feminint sitter alltså inte i hur våra kroppar är utformad rent fysiskt, utan snarare i våra tillskrivna egenskaper, värderingar och ageranden (Lander 2003:30). Utifrån detta resonemang föds vi som könlösa kroppar som därefter bekönsas utefter sociala och kulturella förväntningar (Ibid:32). Generella antaganden om kvinnans sexualitet är att hon dels tros ha en svagare sexualdrift än mannen, och dels ska behaga hans njutning, vilket medför att den dikotoma maktasymmetrin endast ifrågasätter kvinnans sexuella agerande, då mannens sexualitet ses som norm (Ibid:34-35).

Skapandet av dessa genusnormer ter sig således inom både det maskulina och feminina könet, och upprätthålls därefter. Att definiera sig som man eller kvinna innebär att en mängd olika substantivbestämningar interagerar med varandra, som tillsammans konstruerar genus. För att kunna

definiera kroppen som exempelvis *man* krävs alltså en mängd kumulativa handlingar som anses ”manliga” i det sociala livet (Lander, Ravn & Jon 2014:5). För att förstå konstruktionen av genus ytterligare bör klargöras att maskulinitet och femininitet kan framställas i plural. Det finns således inte *en* maskulinitet eller *en* femininitet, utan detta genusskapande genererar variationer av *maskuliniteter* och *femininiteter*. Inom livsloppskriminologin är olika typer av maskulinitet bundna till olika tidpunkter i livet, där det anses vara statusgenererande för den *unga* mannen att ha sex med många partners, till skillnad från den *vuxna* mannen som förväntas vara monogam och gift (Pettersson & Karlsson 2014:234). Maskulinitet är alltid bundet till sexualitet, vilket kan fluktuera genom individens liv; den unga mannen tillåts därmed ha ett mer lösaktigt liv utan att behöva avvika från normen. För den unga kvinnan tycks läget vara mer komplicerat då hon kan tampas med en kluvenhet till sin sexuella frigörelse. Att vara sexuellt aktiv som ung kvinna kan anses vara avvikande, då det överensstämmer bättre med det maskulina agerandet. Detta gör att den unga kvinnan tvingas framstå som ”skötsamt frigjord” för att slippa den stigmatiserande slampstämpeln (Tanenbaum 2015:7). Om den unga kvinnan helt väljer att avstå från sexuellt umgänge med unga män samt klär sig i icke-åtsittande kläder, riskerar hon istället att bli ignorerad som kvinna, vilket kan medföra att unga kvinnor har orsak att förhålla sig till paradoxala normer (Ibid:8).

Då denna studie är genomgående teoridrivna, har det utvalda teoretiska ramverket huvudsakligen använts för att tolka och analysera resultatets maktaspekter, genom att se till den heteronormativa genusordningen. Framst för att se hur femininiteter förhåller sig till maskulinitetsnormer. Att den genusteoretiska anblicken funnits med från start, har medfört ett genomsyrat genustänk studien igenom. Detta har tagits i beaktning vid skapandet av intervjuguiden, under materialinförskaffandet samt vid tolkning av resultatet. De teoretiska aspekterna har även nyttjats för att uppmärksamma vad som framstått som normativt samt avvikande inom konstruktionen av genus.

4. 2. Epistemologisk inriktning

Studiens genomförande och insamlade material är analyserat utifrån en konstruktionistisk vetenskapsteoretisk ansats, där *kön* ses och tolkas som socialt konstruerat och ej biologiskt givet (Sohlberg & Sohlberg 2013:267). Denna ansats bär på föreställningar om att den sociala verkligheten innehåller kraftfulla inslag av olika könskonstruktioner, vilka har brutits ner och dekonstruerats av mig som forskare i analysen. Frågor som varit i beaktning för denna process har varit *vad* som konstrueras, *vem* som gör och *hur* detta sker (Ibid:268). Konstruktioner skapas ofta i sociala sammanhang, vilket även innefattar uppbyggnaden av våra *sociala identiteter*, så som exempelvis könstillhörighet (Ibid.). Inom konstruktionismen ses tiden och historien som viktiga konstruktörskomponenter som medför att saker och ting formas av det förflutna, samt att sociala

konstruktioner skapas med hjälp av större samhällskrafter (Sohlberg & Sohlberg 2013:270). I varje samhälle råder generella normer och sociala regler som införlivas hos människan, vilket bildar en socialiseringsprocess där individen skapar sin sociala identitet (Ibid. 270-271).

5. Tidigare forskning

5.1. Vetenskapliga avgränsningar

För att kunna besvara studiens syfte och frågeställningar har tidigare forskning sökts inom två huvudteman; artiklar om *sexuella attityder* samt rapporter om *pornografi och sexism*. Då dessa två teman gav ett relativt brett sökresultat har materialet avgränsats till forskning från år 2000 och framåt, bortsett från en studie från 1997 som bedömdes vara särskilt relevant. Ett annat kriterium har varit att välja vetenskapliga studier som främst bedrivits i Sverige eller Norden. Detta för att fokusera på nutida läge och därmed även undvika att relatera till forskning som uppkom innan internet hann breda ut sig i de svenska hemmen. Det bör även nämnas att studien uteslutande granskat de västerländska sexuella normerna och därmed exkluderat sexualitet i övriga kulturer. Avgränsningar har också gjorts gällande typ av sexualitet där enbart heterosexualitet har tagits i beaktning. Sökorden har varit: *"sexual attitudes", "youth", "teenager", "pornography", "porn", "masculinity", "sexual norms", "sexual behaviour", "sexual assault", "sexism"*.

5.2. Sexuella attityder

Forskning av Elmerstig (m.fl. 2008, 2012 & 2014) visar att unga individer påverkas av sociala normer och krav, både från sig själv och från sin umgängeskrets. I en rapport som utforskar unga kvinnors ideala sexuella situation, är ett uttalat problem att kvinnan ofta uppfattas som ett objekt utan egen vilja, som bidrar till att män tror att de kan göra vad de vill med henne (Ibid:132). Unga kvinnor önskar att den ideala sexuella situationen ska vara jämlik, där ett "nej" ska tas som ett "nej" när någon av parterna inte vill (Ibid.). Något som inte anses vara önskvärt är när mannen "kör sitt eget race" med totalt fokus på sig själv, där kvinnans kropp är det enda som uppmärksammas och där kvinnan som individ förblir osynlig (Ibid.). De unga kvinnorna menar även att kvinnor och män porträtteras olika i filmer och tidningar, där mannens njutning ses som det centrala (Ibid.).

I en annan rapport undersöker Elmerstig (m.fl.) varför unga kvinnor fortsätter ha samlag trots att de upplever vaginal smärta, och redovisar att kvinnan hellre uppoffrar sitt eget välbehag och har smärtsamt sex än att avstå, för att framstå som den *ideala kvinnan* (Elmerstig m.fl. 2008:360). Smärtan som kvinnan känner kan således komma att bli associerad med hennes självbild, där hon riskerar att känna skuld känslor eftersom den ideala kvinnan inte anses ha några sexuella svårigheter

(Elmerstig m.fl. 2008:360). Föreställningar om den ideala kvinnan innebär att hon är villig att ha samlag med sin partner, är lyhörd för sin partners behov samt kan tillfredsställa dessa (Ibid:361). I motsats till den ideala kvinnan framställs mannen ofta som maskulin, dominant, aktiv och krävande. Elmerstig (m.fl.) menar att dessa föreställningar kan påverka utvecklandet av mannens identitet och sexualitet, sett ur ett genusskapande perspektiv (Elmerstig m.fl. 2014:149). Däremot hävdar Elmerstig att västvärlden långsamt börjar gå mot en maskulinitetskultur som tillåter män att både vara romantiska och ”macho” i sexuella situationer (Ibid:150), vilket kan tyda på att de stereotypa sexuella könsrollerna är i en förändringsprocess. I en studie om unga mäns ideala sexuella situation beskrivs det ideala sexet som en balans mellan emotionell och fysisk njutning, där mannen har en önskan om att prestera väl (Elmerstig m.fl. 2014:151). De unga männen tenderar att särskilja sexuella situationer tillsammans med en partner och med ett ”one-night-stand”, där det senare ses som en situation då sexet kan vara mer själviskt samt innehåller uppfattningar om att mannen ska ta kommando (Ibid:152).

Stina Jeffner (1997) skriver i sin avhandling om ungdomars förståelse för sexualitet och våldtäkt och problematiserar sin forskning utifrån den genushierarkiska maktstrukturen. I artikeln framkommer attityder om att tjejer ska vara präktiga och skötsamma, samt att tjejer måste kunna tolka killars förväntningar för att leva upp till de hegemoniska normerna (Ibid:77). Vidare att en tjej som uppvisar ”fel” sorts femininitet, tenderar att likställas med en kille (Ibid:88). Jeffner redovisar även för *myten om mödomshinnan* och menar att majoriteten av informanterna jämför detta med ett bevis för oskuld (Ibid:135). Denna omspunna myt kan således fungera som en skrämseltaktik för att få kvinnor att leva i kyskhet, där blodet garantimärker den unga kvinnans avhållsamhet. Jeffner belyser även hur sexuella övergrepp kan vara ett medel för maskuliniteten att kompensera för känslor av otillräcklighet, där en våldtäkt iscensätter den ultimata erövringen (Ibid:201-204).

5.3. Pornografi och sexism

För att koppla an till vetenskapliga studier kring pornografi bör inledningsvis sägas att fler än 800 000 svenskar uppskattas surfa efter pornografiskt material på nätet (Häggström-Nordin m.fl. 2006:386). Kopplingar kan göras mellan graden av pornografisk konsumtion samt erfarenheter av oral- och analsex bland unga (Johansson & Hammarén 2007:65), där uttrycket ”barn gör inte som vuxna säger, utan som vuxna gör” tycks vara talande. Unga vuxna beskriver pornografin som en rådande sexuell norm som nästintill är omöjlig att undvika eftersom den finns ”överallt” (Häggström-Nordin m.fl. 2006:389). Det förekommer även föreställningar om att pornografin kan skapa förväntningar och krav rörande sexuella mönster och beteenden, där individer som influeras av pornografiskt material själva vill testa dessa sexuella praktiker i verkliga livet (Häggström-Nordin

m.fl. 2006:389). Rådande attityder kring pornografin är att den tycks förstärka de könsstereotypa rollerna, där kvinnan förväntas tillfredsställa mannen på vissa sätt och att mannen legitimeras till att tjata sig till att prova nya saker (Ibid.). Vidare kan annorlunda idéer uppkomma från pornografin som individen kanske aldrig hade tänkt på annars (Ibid:390).

I en kvantitativ enkätstudie besvarad av unga kvinnor och män i Sverige (15-25 år) uppgav närmare 99 procent av männen och 74 procent av kvinnorna att de någon gång sett en pornografisk film (Wallmyr & Welin 2006:291). Majoriteten av kvinnorna (61%) uppgav att de hade en negativ attityd kring pornografi medan männen uppgav en övervägande positiv syn, och beskrev pornografin som cool, stimulerande och framförallt upphetsande (Ibid:292). Hos kvinnorna tycktes attityderna dock förändras med åldern, då de yngsta gav uttryck för att vara mest kritiska (Ibid:294). Paradoxalt nog visar studien att de yngsta männen är de som konsumerar mest pornografi, vilket skapar en oro om huruvida unga män riskerar att forma orealistiska sexuella förväntningar (Ibid.). Även Johansson och Hammarén (2007) undersöker hur pornografin påverkar maskuliniteten och ställer sig frågande till hur unga människor relaterar till detta. Författarna menar att internet har bidragit till en dramatisk ökning av pornografiskt material, samt att det sexuella experimenterandet växer sig större samt startar allt lägre ner i åldrarna (Ibid.). Johansson och Hammarén menar att den stereotypa pornografikonsumenten upplever pornografin som övervägande upphetsande men till viss del även nedvärderande (Ibid:62). Förminskning av kvinnor kan därmed vara eggande.

Då kvinnor inom pornografin utmålas som å ena sidan underordnade, å andra sidan promiskuösa, finns det risk att bilden av den heterosexuella kvinnan blir en dikotomi av ”madonna-eller-horakomplexet” (Hald m.fl. 2010:15). Studier visar att det finns en koppling mellan pornografisk konsumtion och attityder som stödjer våld mot kvinnor, samt bidrar till sexistiska attityder och föreställningar om ojämlikhet bland könen (Hald m.fl. 2010 & Hald m.fl. 2013). Dock hävdar dessa studier att våldsbejakande och sexistiska attityder förstärks om fler riskfaktorer är inblandade; så som andra aggressionsproblem eller avsaknad av empati och medmänsklighet (Hald m.fl 2010). Med det sagt är det långt ifrån alla män som riskerar att begå sexuella våldshandlingar mot kvinnor.

Pettersson redovisar för huruvida kvinnor som utsatts för sexualbrott bedöms vara trovärdiga eller ej i rättssalen; där den sexuella kränkningen tenderar att granskas utifrån om den utsatta kvinnan har haft en tidigare sexuell relation med den manliga förövaren (Pettersson 2003). Frågan om uppsåt kan vara ytterst svårbedömt i de fall gärningsmannen påstår att han inte förstått att kvinnan ej gett sitt medgivande till sex (Ibid:325). Pettersson menar att det föreligger en större risk att denna typ av sexualbrottsundersökning läggs ner, där 60 procent av anmälningarna leder till ogillande i de fall

kvinnan och mannen haft en tidigare sexuell relation (Pettersson 2003:328). Att bevisa gärningsmannens uppsåt tycks således ligga kvinnan i fatet, då juridiken tar särskilt hänsyn till *hur* hon gjorde motstånd, *om* mannen förstod hennes känslor, samt om hon hade utfört handlingen under *andra* omständigheter (Ibid:330). Pettersson menar att det finns en underliggande maktstruktur i samhället som definierar kvinnan som underordnad samt att mannen tycks ha äganderätt till kvinnans kropp vid en sexuell relation (Ibid:336-338).

Den tidigare forskningen har främst använts för att uppmärksamma skillnader och likheter med studiens insamlade material, där genusföreställningar har kunnat framträda och understödja argument i analysen av resultatet. Termer som exempelvis den ”ideala kvinnan” och ”madonna-eller-hora-komplexet” har nyttjats för att skildra olika typer av femininiteter. Den tidigare forskningen har även använts för att synliggöra olika föreställningar kring kvinnans och mannens sexualitet, för att på så vis belysa de asymmetriska maktaspekterna.

6. Metod

6.1. Metodologiska avgränsningar

Studien är utformad efter en kvalitativ design vars insamlade material enbart består av kvinnoröster. Detta för att redogöra för den ”svagare länkens” föreställningar om sexuell utsatthet och förhållningssätt till maskulinitetsnormerna. Urvalsramen åldersavgränsades till informanter mellan 18-21 år, bosatta i Stockholms län. Åldersavgränsningen nedåt grundade sig på att intervjupersonerna skulle vara myndiga av framförallt etiska skäl, då ämnesvalet kan upplevas som känsligt, samt uppåt av den anledningen att intervjupersonerna fortfarande ansågs unga men samtidigt samlat på sig en viss livserfarenhet. Svensk brottsstatistik visar dessutom att kvinnor mellan 16-24 år är den mest utsatta gruppen för sexualbrott i Sverige (BRÅ 2014), vilket gör det extra angeläget att undersöka *unga* kvinnors föreställningar kring sexuella normer.

6.2. Val av intervjupersoner

Då urvalsramen för studien i princip innefattade varenda kvinna i Stockholms län mellan 18-21 år, har urvalsprocessen skett genom ett så kallat *bekvämlighetsurval*. Det innebär att urvalet är baserat på individer som varit tillgängliga för forskaren i fråga (Bryman 2008:194). Nackdelen med att använda sig av bekvämlighetsurval är att metoden kan kritiseras för att sällan medföra ett särskilt generaliserbart eller tillförlitligt resultat, då intervjupersonerna har någon form av koppling till forskaren, vilket kan påverka utfallet (Ibid.). Dock bedömdes bekvämlighetsurvalet vara det mest tidseffektiva och smidiga alternativet då jag snabbt kunde komma i kontakt med specifika personer

som stämde in på urvalsramen. Det förelåg även idéer om att den gemensamma kopplingen kunde bidra till att intervjupersonerna kände att de ”hamnade i goda händer”, och därför ville medverka samt vara aktivt engagerade. Med hänsyn till individskyddskravet om skyddande av individ mot otillbörlig insyn (Vetenskapsrådet 2002), har specifika detaljer utelämnats om hur dessa personer valdes ut och söktes upp. Information som kan delges om detta är att det rörde sig om antingen bekanta eller bekantas bekanta, vilket förhoppningsvis bör räcka för att kunna påvisa något om urvalsprocessens transparens och samtidigt hemlighålla kvinnornas identiteter.

6.3. Val av metod

Med tanke på ämnets känslighet och risk för att eventuell stelhet eller pinsamhet skulle uppstå, valdes kvalitativa parintervjuer som intervjuemetod i kontrast till individuella intervjuer eller fokusgruppsintervjuer, vilka är desto vanligare. Detta i förhoppning om att deltagarna skulle kunna samtala och diskutera öppet kring frågeställningarna tillsammans. Pargruppsintervjun som koncept medförde även förhoppningar om att minska risken att intervjupersonerna skulle utgå från sina egna *erfarenheter*, då det istället var kvinnornas *föreställningar* studien ämnat utforska. Den kvalitativa forskningsintervjun tycktes därmed lämpa sig bra eftersom den avser undersöka intervjupersonernas inre världar genom deras synpunkter och åsikter (Kvale & Brinkmann 2014:17-19). Att använda gruppintervjuer som intervjuform kan dock innebära att forskarens egen kontroll över samtalen minskar och att dialogen därmed riskerar att hamna på villovägar (Ibid:191). Fördelen med att släppa på kontrollen var att deltagarna själva kunde presentera vilka frågeställningar de ansåg vara av vikt (Bryman 2008:448), vilket även bidrog till att studien kunde hålla god reflexivitet. Under parintervjun kunde även deltagarna undersöka varandras skäl om varför de hade en viss åsikt eller föreställning, som möjliggjorde till en djupare förståelse kring varför en individ tyckte som den gjorde (Ibid.). Gruppintervjuer kan även gynna maktbalansen som ofta uppstår i dynamiken mellan forskare och intervjupersoner, eftersom deltagarna tillåts ”äga” en viss del av forskningsprocessen genom att de facto är mer styrande (Ibid:463). En annan svaghet med denna intervjuform är att det kan uppstå en ojämn fördelning i hur mycket parterna kommer till tals (Ibid:464). Att vissa av deltagarna upplevdes som mer expressiva och andra som mer avvaktande, resulterade sannolikt i att några av informanterna stod för majoriteten av det som sades. Därav lades stor vikt på att låta samtliga intervjupersoner komma till tals inom varje frågeställning, genom att aktivt fånga upp de mer avvaktande deltagarna.

Mot bakgrund av den känslighet som kan uppstå kring sex- och samlevnadsforskning är många studier istället grundade på kvantitativa metoder, vilket också har sina för- och nackdelar. En fördel med exempelvis enkäter är att undersökningspersonerna uppskattas vara mer ärliga, i motsats till den kvalitativa forskningen, där informanterna tenderar att påverkas av den så kallade *sociala*

önskvärldheten (Bryman 2008:229). Detta innebär att materialet kan få en skevhet genom att intervjupersonerna försöker skapa en entydig positiv bild av sig själva, inför forskaren (Ibid.). Då denna studie ej ämnat uppvisa kvantitativa mätbarheter har siffror och volym inte varit av något större värde. Istället har *ordens* användning och betydelse legat i fokus, för att kunna granska vad som döljer sig i intervjupersonernas inre världar (Kvale & Brinkmann 2014:47). Vid den kvalitativa intervjun sägs kunskap konstrueras i interaktionen mellan människorna, där intervjupersonen och forskaren påverkar varandra (Ibid:49). Det var med andra ord inte den universella och mätbara ”sanningen” som låg i fokus för studien, utan snarare ett försök till att förstå nyanser, skillnader och paradoxer i kvinnornas uttalanden, vilket utmärker den kvalitativa metodens styrka (Ibid:259).

6.4. Planering och genomförande

Kontakten med kvinnorna uppstod via direkt kontakt eller kontakt genom bekanta, där tre unga kvinnor muntligt tillfrågades om medverkan till intervjun, varav samtliga visade intresse. I samband med förfrågan fick intervjupersonerna i uppgift att kontakta en ”tjejkompis” på egen hand och ansvarade därmed själva för den processen. Efter att intervjupersonerna fått bekräftelse av sin tilltänkta vän skickades en formell förfrågan ut på mail, där deltagarna upplystes om att medverkan var frivillig samt att anonymitet garanterades (se Vetenskapsrådet 2002). Detta gjordes av primärt etiska skäl utifall att någon av kvinnorna skulle ha ångrat sitt medgivande till medverkan. I mailet fick kvinnorna veta att ämnet som skulle avhandlas var ”*unga kvinnors föreställningar kring sex- och samlevnadsnormer*”, och informerades därmed inte om studiens kompletta syfte som även innefattade genusföreställningar och gränserna kring sexualbrott. Detta angreppssätt utgår från en *tratteknik* vilket kan användas för att undersöka kulturella attityder, genom att inledningsvis ställa övergripande och allmänna frågor, för att sedan gå in på mer specifika avgränsningar (Kvale & Brinkmann 2014:172). Tanken var att informanterna inte skulle färgas av ämnesområdet i förväg, och istället kunna ha en öppen inställning till olika typer av frågor som kunde tänkas dyka upp. Rörande sex i allmänhet, genusaspekter och sexualbrott.

Därefter genomfördes tre parintervjuer med sammanlagt sex röster, alltså i par om två och två. Kvinnorna i alla tre paren uppgav att de var mycket goda vänner i respektive par, samt att de känt varandra i flera år. Kvinnornas vänskapsrelation ansågs betydelsefull av främst två anledningar; dels som förutsättning att skapa en trygg och harmonisk stämning där intervjupersonerna kunde känna sig tillräckligt bekväma för att ge fylliga och informativa svar, vilket är önskvärt i den kvalitativa forskningen (Bryman 2008:413), och dels för att gruppintervjun – i detta fall parintervjun – intresserar sig för hur medlemmarna i en grupp reagerar och bygger vidare på varandras resonemang (Bryman 2008:413). Dessutom kan gruppintervjuer te sig lämpliga om studien rör tabubelagda ämnen,

eftersom interaktionen med andra kan underlätta att uttrycka åsikter som annars upplevs svåra att tillkännage (Kvale & Brinkmann 2014:191).

I början av respektive intervjutillfälle informerades deltagarna om huvudkraven gällande de forskningsetiska principerna; att medverkan sker på frivillig basis och kan avbrytas när helst under påbörjad intervju, att alla personliga uppgifter kommer att hanteras med största möjliga försiktighet, samt att det insamlade materialet inte kommer användas utanför studiens ramar (Vetenskapsrådet 2002). För att besvara studiens syfte på ett adekvat sätt gjordes en egenkonstruerad intervjuguide uppbyggd på tematiseringar utifrån studiens tre frågeställningar; om *genusaspekter*, *pornografi* och *sexualbrott* (se Kvale & Brinkmann 2014:147). Intervjuerna genomfördes utifrån en semistrukturerad intervjumodell, där frågorna i intervjuguiden fungerade som en grundläggande mall. Fördelen med en semistrukturerad intervju byggd på teman är att den tillåter intervjupersonerna stor frihet att utforma sina egna svar och tolkningar, samt ger forskaren flexibilitet att ställa spontana följdfrågor och eventuellt gå in på nya intressanta spår (Bryman 2008:415). Semistrukturerade intervjuer anses dessutom vara effektiva vid feministisk forskning då intervjusituationen kan bidra till ett tillstånd av stor tillit kvinnor emellan, förtroende mellan intervjuperson och forskare, samt en icke-hierarkisk ordning (Ibid:437-438).

Genomförandet av intervjuerna tog mellan 60 och 75 minuter, samt skedde på den plats som intervjupersonerna själva hade valt utifrån följande alternativ; hemma hos mig, hemma hos någon av dem, eller på arbete/skola. Vid de tillfällen då informanterna tyckte att någon fråga var svår eller dröjde med att svara, utnyttjades tystnaden i hopp om att driva diskussionen framåt (Kvale & Brinkmann 2014:177). På så sätt gavs möjligheten att synliggöra nyanser och på ett mer djupgående sätt försöka förstå kvinnornas betraktelser. Utöver de frågor som ställdes i intervjuguiden, konstruerades två "case" som handlade om en uppiktad relation mellan de påhittade figurerna *Adam* och *Eva*. Casen problematiserades genom att beskriva två olika tveksamma och svårtolkade sexuella situationer (se bifogade bilagor), kring vilka intervjupersonerna sedan fick spekulera. Att använda sig av casen medförde att deltagarna gavs möjlighet att prata och reflektera kring komplicerade sexuella saklägen, utan att behöva gå in på egna erfarenheter eller upplevelser, vilket bedömdes vara en etisk angelägenhet. I slutet av respektive intervju informerades deltagarna om studiens faktiska syfte, vilket samtliga par gav uttryck för att det kändes viktigt. Därefter transkriberades det insamlade materialet utan påtagliga problem. Under transkriberingen dokumenterades ej otydliga eller upprepande ord samt betänktetids ljud, för att underlätta tolkning av meningarnas innehåll. I samband med detta kom intervjupersonerna att förkläs med fiktiva namn utefter den alfabetiska ordningen. I resultat- och

analysdelen kommer därmed citat att presenteras från de fiktiva karaktärerna *Anna, Belinda, Cecilia, Daniela, Emilia* och *Fredrika*.

6.5. Analysmetod

Studiens insamlade material analyserades sedan utifrån så kallad *meningskoncentrering*, vilket innebär att olika meningsenheter väljs ut från materialet som helhet, grundat på intervjupersonernas uttalanden (Kvale & Brinkmann 2014:247). Därefter skapades teman av det som upplevdes vara de mest dominanta åsikterna, vilka har kommit att presenteras som underrubriker till studiens tre frågeställningar i resultat- och analysdelen. De utplockade citaten som framkommer i studien har i vissa fall redigerats till ett mer korrekt språkbruk, detta för att göra citaten mer lättläsliga.

6.6. Etiska hänsynstaganden

Då forskning inom den humanitära sfären alltid kommer med stort ansvar, övervägdes de etiska aspekterna noga genom processens gång. Detta gjordes med särskilt beaktning till ämnesområdet, eftersom intervjupersonerna delade med sig av information som kan betraktas som ytterst privat. Jag som forskare besitter därmed en tudelad roll; att delvis föra den vetenskapliga kunskapen framåt och samtidigt måna om de mänskliga intressena (Kvale & Brinkmann 2014:98). Att undersöka kvinnornas *föreställningar* istället för *erfarenheter* var en medveten strategi, genom vilken intervjupersonerna kunde skapa en distans till sig själva. Även att samtala om generella synsätt och uppfattningar kring sexualitet och genusnormer, gav intervjupersonerna en möjlighet att välja graden av sitt privata engagemang. Vidare kan de unga kvinnorna i studien möjligtvis ha upplevt en viss ambivalens i framställningen av sig själva. Att dels vilja vara den ”goda intervjupersonen” genom att exempelvis visa sig vara samarbetsvillig och vältalig (Ibid:207), och dels behöva prata om privata och kanske ”snuskiga” föreställningar om sex. Jag antar att det kan finnas en ideal bild, likt bilden av den *ideala kvinnan* (Elmerstig m.fl. 2008:360), som består av att intervjupersonerna endast vill berätta ”lagom mycket” snusk för att bibehålla sin respektabilitet. Att prata om föreställningar kring sexuella normer medför att informanterna tvingas visa en slags nakenhet, som möjligtvis kan ha bidragit till att kvinnorna uttryckte sig mer politiskt korrekt än de vanligtvis gör med sina vänner. Även då jag försökte fiska efter vad som låg bakom dessa politiskt korrekta uttalanden, gjordes detta med stor försiktighet. Genom att ställa öppna följdfrågor som exempelvis ”hur menar du då?” eller ”varför tror du att det är så?”, kunde dialogen förhoppningsvis fördjupas utan att situationen för den delen upplevdes som kränkande (Kvale & Brinkmann 2014:98).

Visserligen uppkom tillfällena under intervjuerna då några av de unga kvinnorna självmant började prata om egenupplevda händelser, vilket givetvis inte ignorerades men ej heller uppmuntrades. Då intervjumomentet kan anses vara förföriskt, kan det i stundens hetta innebära att intervjupersonerna avslöjar mer än vad de egentligen hade tänkt (Kvale & Brinkmann 2014:110). Trots att en påtaglig nyfikenhet blossade upp från min sida vid dessa tillfällen, valde jag att inte ställa några följdfrågor till kvinnorna om deras egna upplevda utsagor. Istället användes frågor eller återkopplande kommentarer med inspiration från intervjuguiden, för att leda tillbaka samtalet inom de uttänkta ramarna. Kvalitativa intervjuer medför dock alltid en risk att dialogen kan komma in på oväntade och eventuellt känsliga områden, vilket gör att jag som forskare bör ha en viss grad av flexibilitet för att kunna hantera ömtåliga situationer på bästa sätt (Ibid.). Under ett intervjutillfälle hände det att en av kvinnorna började prata om den *andra* kvinnans sexuella erfarenheter. Detta gjorde att atmosfären kändes något krystad, då mer information möjligtvis framkom än vad den andra kvinnan själv hade tänkt förmedla. Dock uppfattade jag inte att kvinnan i fråga kände sig ”uthängd” eftersom fokus snabbt förflyttades tillbaka till intervjuguiden. I samband med detta lades stor vikt på att visa kvinnorna värme och medhåll, även då ämnesfokus justerades. Däremot har jag funderat över varför detta inträffade? Kanske upplevdes stämningen som uppstod oss tre emellan, som väldigt vänskaplig och naturlig? Den grad av engagemang och känslighet en forskare visar kan också bli problematisk ur ett maktperspektiv; att intimiteten och empatin förefaller som en konstlad vänskap, för att utvinna information (Ibid:112). Den kvalitativa forskningen kräver därför en god balansgång mellan det personliga och privata, samt att det finns en distans till deltagarnas intimitetszon (Ibid:113). Mitt primära etiska anseende har därmed varit att skapa en så pass trygg och behaglig situation för de unga kvinnorna, och genom vänlighet, känslighet och öppenhet försökt hålla en god hantverkarskicklighet (Ibid:208-209).

7. Vetenskaplig kvalitet

7.1. Tillförlitlighet, överförbarhet och äkthet

När det gäller forskning av kvalitativ design, kan det vara problematiskt att påvisa huruvida studien håller god vetenskaplig kvalitet eller ej (Kvale & Brinkmann 2014:295). Utöver att mäta reliabilitet och validitet, kan en kvalitativ studie verifieras genom att bedöma om forskarens hantverk och observationer anses trovärdiga, samt om intervjupersonernas argument anses vara pålitliga (Ibid.). I denna studie kunde intervjupersonernas uttalanden bedömas som svårtolkade i vissa avseenden. Det hände vid upprepade tillfällen att personen som framförde ett argument helt plötsligt ändrade ståndpunkt och bytte riktigt på åsiktsflödet, vilket kan ifrågasätta språkbrukets validitet. Ett argument som håller god validitet bör vara hållbart, välgrundat och övertygande (Ibid:296). Till intervjupersonernas försvar bör sägas att studiens syfte att delvis undersöka det sexualbrottsliga

gränslandet och dess genusaspekter, självklart inte förväntades besvaras med perfektion och klarhet. Att undersöka gränsdragningar eller omedvetna genusföreställningar utan att mötas av tveksamheter, skattades därmed vara högst osannolikt.

Det bör även beaktas att jag som bekant eller bekants bekant, kan ha påverkat i vilken utsträckning kvinnorna ville vara ärliga och informativa. Även då anonymitet hade garanterats, kan detta ha influerat kvinnorna att modifiera svaren på olika sätt. Å ena sidan uppskattades det sammanlagda intrycket av intervjupersonerna vara att de uppvisade en god trovärdighet och pålitlighet under majoriteten av frågorna, vilket bör stärka den validerade tillförlitligheten (Bryman 2008:354). Å andra sidan framkom även en stor ambivalens kring vissa åsikter och värderingar, vilket förekom under alla tre intervjuer. Detta gällde främst frågor om genusföreställningar där attityder om hur det *är* och hur det borde *vara* tenderade att krocka. Då föreställningar som berör genus i förväg bedömdes vara ett svårangripligt ämne, var detta som sagt inget som förvånade. Sammantaget har intervjupersonernas uttalanden värderats som övergripande tillförlitliga och äkta. Jørgensen redovisar för en studies *relationella praktik* och menar att det delvis är kvaliteten på relationen mellan forskaren och intervjupersonerna som är under bedömning för att uppnå en god validitet (Jørgensen 2008:356). I detta avseende bör därmed validiteten bedömas som god, då mycket utrymme lämnades till intervjupersonerna att aktivt medverka i projektet.

Att hålla god validitet innebär även att forskaren har en hög trovärdighet och ansvarar för produktens goda kvalitet, vilket gjordes genom att försöka påvisa tydlighet, känslighet, samt inta en kritisk hållning (se Kvale & Brinkmann 2014:53 & 208-209). Detta hölls i beaktning under både intervjutillfällena och i samband med tolkning av materialet. Att alla tre intervjuer utgick från samma intervjuguide som bas, bör tala för att stärka både validiteten och reliabiliteten. En svårighet var dock att intervjupersonerna svarade olika på vissa frågor eftersom de associerade till skilda saker, vilket gjorde att den aktuella frågan intog en viss ”riktning”. Att människor associerar olika när det kommer till frågeställningar är givetvis helt naturligt, däremot sattes riktningen ofta av den person i paret som uttalade sig först. Den andra intervjupersonen fick därmed ett redan givet spår att spinna vidare på, som måhända inte hade varit självvalt. Detta försökte lösas genom att uppmuntra den andra parten att ändå svara på frågan i de fallen hon påstod att hon ”höll med”. På så vis kunde alla parter synpunkter synliggöras. Målet med att göra partintervjuer var alltså inte att intervjuaren skulle uppnå samförstånd, utan att istället kunna ge uttryck för sina personliga åsikter. Därmed var det upp till mig som forskare att skapa en atmosfär som tillät argumentativa olikheter (se Kvale & Brinkmann 2014:191), vilket tycktes framkomma ju längre intervjuerna framskred.

7.2. Generaliserbarhet

Avsikten med att bedriva en kvalitativ studie har alltså primärt varit att belysa intervjupersonernas inre världar genom deras synpunkter och åsikter (Kvale & Brinkmann 2014:17-19). Därmed har ambitionen att skapa ett generaliserbart resultat ej varit det fundamentala, då kvalitativ forskning i viss mån är bunden till den kontext där forskningen producerats (Bryman 2008:369). De personer som medverkat i denna studie anses därmed inte vara representativa för exempelvis hela Stockholms population. Det som däremot kan framkomma i kvalitativa studier är ”måttliga” generaliseringar, som kan utmärka identifierbara karaktärsdrag i en undersökning (Ibid.). Dessa måttliga generaliseringar som framkommit i studien antas därmed kunna belysa *vissa* gemensamma uppfattningar och tankar som unga kvinnor delar, sannolikt även utanför studiens ramar. Att studiens måttliga generaliseringar dessutom finner stöd i den tidigare forskningen, talar för att den teoretiska generaliserbarheten torde vara god.

7.3. Reflexivitet

Kvalitativa undersökningar kan ibland även kritiseras för att resultatet är en produkt av forskarens egen subjektivitet; att forskningen helt och hållet styrs av det som forskaren själv anser är betydelsefullt och signifikant (Bryman 2008:368). Det blir således en fråga om graden av studiens reflexivitet. Philips och Earle redogör för begreppet ”*The insider position*”, och antyder att endast de som befinner sig inom en specifik statusgrupp, kan ha förståelse för de kulturella normerna som råder däri (Philips & Earle 2010:361). All kvalitativ forskning medför därmed en reflexiv sårbarhet, då forskarens intresse för undersökningsfrågan ofta kan ha utmynnat i en vedertagen förförståelse om hur läget ligger till. Det är därmed av vikt att forskaren skapar distans till sin egen världsbild, så att studien inte blir alltför narcissistisk (Ibid:362). I denna studie har därför en kraftansträngning gjorts i försök till att hålla ett öppet sinne, både i konstruktionen av intervjuguiden, samt i dialogen med intervjupersonerna. Även fast jag och intervjupersonerna vid första anblick kan tyckas befinna oss inom samma statusgrupp (då även jag uppfattar mig som en relativt ung kvinna) finns det signifikanta olikheter som ej bör ignoreras. De dryga tio år som skiljer oss åt kan innebära markanta åtskillnader för hur exempelvis synen på kvinnan och hennes sexuella spelrum ser ut idag. Min förförståelse till studien skulle därmed kunna vara helt egal. Det blir i förlängningen även en fråga om hur kunskap konstrueras; om vem som har rätt att definiera vad som sant och riktigt. Om vilka undermedvetna föreställningar som finns dolda i *min* värld, som *jag* vill att intervjupersonerna ska verifiera (Liebling 2001:473). Min ambition har därför varit att rensa sinnet från mina inprogrammerade föreställningar och i största möjliga mån lämnat över talan till informanterna. Detta för att studien ska kunna uppnå en god reflexivitet samt hålla hög vetenskaplig kvalitet.

8. Resultat och analys

Nedan presenteras studiens resultat med citat som är hämtade från utsagor av *Anna, Belinda, Cecilia, Daniela, Emilia* och *Fredrika*. Samtliga kvinnor är mellan 18-21 år varav fem av dem är uppvuxna i Stockholms län, där alla bor idag. Individuella bakgrundsfrågor om socio-ekonomisk klass eller etnicitet har ej berörts och har därmed inte tagits i beaktning. Tre av kvinnorna uppgav att de lever i en relation, två beskrev sig själva som singlar och en kvinna var osäker. Resultatet presenteras genom studiens tre frågeställningar, där nya teman har introducerats som underrubriker.

8.1. Vilka heteronormativa föreställningar förekommer om kvinnors respektive mäns sexualitet?

8.1.1. Kvinnans emotionella trygghet och mannens ständiga lust

Alla sex intervjupersoner beskriver på olika sätt hur mannens sexualitet framstår som mer dominerande än kvinnans. Att maskulinitet snarare drivs av det fysiska begäret, tillskillnad från femininitet som förefaller mer emotionell. Belinda berättar så här om skillnaderna:

”Jag vet inte, det känns som att det är lättare för en kille kanske. Alltså att det krävs mer av oss, att allting måste stämma. Alltså en kille är väl lite mer ”alltid redo”.”

Intervjupersonerna belyser också vikten av trygghet vid en sexuell situation, som även ses synonymt med att känna sig avslappnad. Anna säger:

”Sen tror jag att det här med att känna trygghet är ganska viktigt. Även om det är ett one-night-stand eller om man är i ett förhållande – det är vilket som – så tror jag att man behöver känna trygghet för att kunna känna sig avslappnad liksom.”

Belindas föreställning om att män ”alltid är redo”, talar för att hon upplever mannens sexuella lust som konstant. Att alltid vara redo kan antas böttna i den historiska maskulinitetssynen; där mannen besitter egenskaper av att vara drivande och aktiv (Laskar 2005). Lander skildrar hur kvinnans sexualitet istället har en tendens att associeras med emotionell laddning snarare än erotik; att den normativa femininiteten tvärtom kläs av omsorg och empatiska känslor (Lander 2003:40 & Laskar 2005). Detta stödjer konstruktionen av den heteronormativa maktordningen, där en starkt framhävd sexualitet är bundet till maskulinitet och därmed makt (Pettersson & Karlsson 2014:234). Att samtliga intervjupersoner talar om vikten av trygghet kan ur ett genusteoretiskt perspektiv tolkas som att trygghet skapas utifrån mannens agerande, då han ses som den ledande parten. Jeffner beskriver hur maskuliniteter kan kategoriseras till antingen ”fina killar” eller ”dumma killar”, där den fina varianten beskrivs med detta attribut eftersom han antas älska och respektera kvinnan (Jeffner 1997:123). Om mannen som aktiv part lyckas förmedla en både romantisk och machokulturell bild till sin partner (se

Elmerstig m.fl. 2014:149), skulle lagom mycket maskulinitet kunna ses som en bidragande faktor till en trygg sexuell situation.

8.1.2. Den förkroppsligande maskuliniteten

När kvinnorna i studien pratar om vilka förväntningar som kan uppstå vid sexuella situationer, framkommer åsikter som bistår de maskulina normerna. Återigen beskrivs mannen som initiativtagare, där en man som varit med många sexpartners kan tillskrivas epiteteter så som ”kung”; att det är mannen som ofta dominerar under den sexuella akten samt stundvis beskylls för att vara alltför ego. Fredrika berättar om en händelse:

”Vi var på en födelsedagsmiddag och jag vet inte hur samtalsämnet hamnade där, men det en kille som började säga ”ah men jag kan pumpa en tjej i upp till 30-40 minuter. Så länge kan jag hålla ut, så jag är bra i sängen”. Och så var det en annan tjej som satt där som sa ”Tror du verkligen att det där är skönt för en tjej? Gör du det för din skull eller gör du det för henne?”. Så att jag tror nog att föreställningen är helt olika hos tjejer och killar om vad som är bra och vad som är dåligt.”

Intervjupersonerna beskriver den rådande maskuliniteten till viss del som överordnad. Ibland genom undermedvetna framställningar, andra gånger med rent klarspråk. Emilia beskriver mannens sexuella utrymme:

”Män har ju alltid tagit plats. Det är väl nån sorts makt att en man kan göra det han vill med sin kropp, medan det för kvinnor har varit tabubelagt. Och det är än idag tror jag, även i våra samhällen, beroende på umgängeskrets.”

Fredrikas föreställning om mannens skrytsamma uttalande vid middagsbordet, kan tolkas som ett försök till att skapa en stark maskulinitet. Lander (2003) menar att det som definierar en människa som maskulin sitter i individens tillskrivna egenskaper, värderingar och ageranden. Att stoltsera med sin uthållighet och sammankoppla detta med att vara en god sexpartner, kan vara ett sätt att visa sitt hierarkiska övertag. Även att berätta om sina sexuella erfarenheter kan ses som en strategi för mannen att visa sin status bland andra unga män (Elmerstig m.fl. 2014:150). Genom att mannen ifråga påstår sig kunna bestämma över tiden och den sexuella aktens längd, framställs kvinnan som passiv och underordnad, då hon enligt femininitetens alla regler antas följa sig efter mannens agerande (Laskar 2005). Att Fredrika väljer att berätta om händelsen tolkas som att hon ifrågasätter maskulinitetens handlingsutrymme. Genom uttalandet blir mannen nästintill idiotförklarad, då hans föreställning om kvinnans njutning inte tycks överensstämma med hennes egen. Istället för att premiera mannens njutning och efterlikna den *ideala kvinnan* och lydiga partnern (Elmerstig 2012 & Lander 2003), motsätter hon sig denna underordnade maktstruktur. Fredrikas mothugg till mannens kommentar kan därmed ses som ett försök till att rucka på maktasymmetrin.

Intervjupersonerna ger även uttryck för att mannens sexualitet framställs som mer frigjord än kvinnans, samt att mannens sexuella agerande inte tycks dömas lika hårt. Pettersson hävdar att dominansutövande kan vara effektivt när det kommer till upprätthållande av hierarkier (Pettersson 2003:145), där dominansen kan vidmakthålla den heteronormativa ordningen. Dessutom anser Emilia att mannen har större bestämmanderätt över sin kropp, vilket kvinnan ej tycks äga rätten om i samma utsträckning. Det kan förekomma en rädsla att bli uppfattad som lösaktig om kvinnans kroppsliga signaler strider emot den normativa femininiteten (om kvinnan exempelvis blir alltför drivande och initiativtagande), där risken att uppfattas som promiskuös kan göra att kvinnan istället väljer att hålla sig i skinnet (Lander 2003:41). Hellre en tyglad kropp, än ett lösaktigt rykte.

8.1.3. Godkända och avvikande femininiteter

När intervjupersonerna tillfrågas om föreställningar kring den feminina sexuella praktiken, uppstår en sorts ambivalens i hur fritt kvinnans sexuella spelrum egentligen är. Dels förekommer revolterande uttalanden som stödjer kvinnans rätt att besluta över sin egen kropp och lustar, och dels framträder en bild av att samhället (fortfarande) tycks ha en kritisk syn till kvinnans sexuella frigörelse. Daniela berättar att hon önskar se en genusneutral sexuell frihet:

”Vissa killar säger ”ah hon var lätt att få i säng”, fast han var ju lika lätt att få i säng. Eller så säger han att hon har varit med många, men det har ju han också varit. Så det är same shit, alltså det är samma sak! Jag kan bli arg när killar men också tjejer, pratar nedvärderande om folk som har sex i allmänhet. Då kan jag säga till, ”Varför kallar du nån slampa? Vad får du ut av att säga det?” Han eller hon tycker väl det är kul och njuter av att göra det, så varför lägga märke till det? Så länge du själv inte skadas eller mår dåligt av det.”

Fredrika belyser samma problematik men menar att många kvinnor ändå tänker på hur de uppfattas av omgivningen:

”En tjej blir snabbare... Hon blir ju slampig, hon ligger runt liksom. Jag tror inte att det uppmärksammas på samma vis när en kille gör det. Det är mer okej, man tittar mellan fingrarna [...] Jag tror att det är därför tjejer som vill ligga runt, gör det med folk de inte känner, med folk som inte känner dem hon känner. Ser man på facebook ”okej nej, vi har gemensamma vänner”, då blir det inget med honom [...] men även att tjejer trycker ner andra tjejer för att dem kanske väljer att ligga runt och så.”

Ambjörnsson (2003) hävdar att tanken bakom den heteronormativa makten är att den konstruerar en föreställning om vad som är avvikande och vad som är normalt. Att maskuliniteten är förknippad med ett aktivt och dominerande sexuellt beteende, innebär således att femininiteten *ej* är det, då dessa består av dikotoma motpoler (Lander, Pettersson & Tiby 2003:11). Jeffner menar att unga kvinnor kan iscensätta femininitet på olika vis, där vissa beteenden kan göra att kvinnan uppfattas som ”tjej på fel sätt”, och där det felaktigt feminina blir lika med maskulint (Jeffner 1997:88). Det kan därför ligga i den heteronormativa ordningens intresse att kontrollera det feminina genom att tillrättavisa

icke önskvärda beteenden, då dessa riskerar att konkurrera med maskulinitetens värderingar och därmed även om makt. Detta kan göras via exempelvis kränkningar, vilket kan ha en statusförhöjande effekt för den parten som kränker (Pettersson 2003:145). Att mannen benämner den frisexuella femininiteten som nedvärderande eller ”slampig”, torde således få ett statusgenererande värde för hierarkins vidmakthållande. Ett ”lyckat” tillrättavisande kan även medföra en intern påverkan inom gruppen som utsatts för kränkningen, där kvinnor i detta fall hellre väljer att uppträda feminint korrekt än att klassificeras som promiskuösa och därmed uppfattas som avvikande (Tanenbaum 2015:7). Konstruktionen av det som upplevs som en accepterad femininitet, upprätthålls således i mångt och mycket av kvinnor själva (Lander 2003:42), vilket Fredrika belyser genom att säga att vissa kvinnor väljer att trycka ner andra kvinnor, som har ett mer utsvävat sexliv. För att upprätthålla en skenhelig skötsamhet kan attack vara bästa försvar.

8.2. Hur interagerar pornografin med de västerländska sexuella normerna?

8.2.1. Ingen vill vara med en död fisk

Samtliga kvinnor i studien uppger att de tror att pornografi kan påverka bilden av både synen på sex och synen på kvinnokroppen, samt skapa förväntningar om den sexuella praktiken. Ett flertal av kvinnorna gav uttryck för att pornografin troligtvis kan medföra idéer om hur kvinnan bör agera sexuellt. Även att det finns en skevhet i pornografin eftersom den förvränger bilden av det som uppfattas som ”verkligt” sex. Anna berättar:

”Jag tror att killar har vissa förväntningar på vad de vill att vi ska ställa upp på [...] Generellt – fast nu ska jag inte dra alla över en kant – tror jag att betydligt fler killar tittar på porr till exempel. Dom får upp en bild av hur en sexakt ska vara. Vad som krävs av kvinnan och vad hon bör göra för att det ska bli perfekt.”

Intervjupersonerna menar att de förväntningar som kan finnas på en kvinna under den sexuella akten, påverkar både kvinnans eget agerande samt vissa sexuella tillvägagångssätt. Emilia förklarar sin syn på det hela:

”Jag tror att det är mest är inlevelse de (killar) vill ha. Att man verkligen ska feel it typ. Mycket liksom. Att man inte ligger där som en död fisk, det vill väl ingen [...] Att det är liksom ”yeah uh, ta mig!” typ. Mycket porr liksom [...] Men att det ska va ut med rumpen, ta på bröstet. Att det ska va porrigt! Inte bara sex och att det är nice. Jag har inga problem med min pojkvän om det blir porrigt så, men man ska inte behöva känna att det blir en teater liksom!”

Hald (m.fl.) påstår att icke-våldsam pornografi har en tendens att konstruera den pornografiska kvinnan till att vara extremt sexuellt frigjord och promiskuös (Hald m.fl. 2010:15). Därmed är det inte helt osannolikt att detta rollspel även iscensätts utanför den pornografiska världen. Spännande nog anses den promiskuösa kvinnan även vara åtråvärd (Johansson & Hammarén 2007), vilket är

smått rafflande då hon faktiskt strider emot den normativa femininiteten (Laskar 2005). Annas uttalande om att kvinnan ska ”skapa perfektion” i den sexuella akten, kan återspegla den strävan att vilja framstå som en *ideal kvinna*; där kvinnan primärt anstränger sig för att tillgodose mannens sexuella behov (Elmerstig 2008:361). I Annas perfektion tycks även vissa sexuella praktiker vara mer önskvärda än andra och att dessa har snappas upp av mannen som pornografikonsument. Perfektion kan i detta fall också stå för en idealisk balanserad sexuell frigjordhet. Detta kan således te sig problematiskt eftersom den promiskuösa kvinnan riskerar att likställas med en ”dålig kvinna” istället för en idealisk sådan om hon inte lyckas balansera dessa självkonkurrerande roller (Lander 2003:39). Då genuskonstruktioner är föränderliga över tid (Laskar 2005) kan gränsen mellan Annas perfektion och den utsvävande pornografin upplevas som svårbalanserad.

Även Emilia lyfter fram egenskaper som strider mot den normativa femininiteten. Bilden som framkommer hos intervjupersonerna kan uppfattas som paradoxal, då kvinnan delvis förväntas vara aktiv och samtidigt lyhörd och öppen för nya förslag; vilket det senare kan uppfattas som ett mer passivt och därmed feminint förhållningssätt. Konstruktionen av femininiteten framstår därmed som tudelad och kan avspegla en *”madonna-hora-problematik”*, där kvinnan tenderar att dikotomiseras till antingen det ena eller det andra (Hald m.fl. 2010:15). Om förväntningarna kring kvinnans sexuella praktik leder mot ett mer maskulint agerande, riskerar kvinnan att göras till hora, eftersom hon då gör anspråk på maskulinitetens makt (Pettersson 2003 & Laskar 2005). I Emilias beskrivning av det ”porriga sexet” framställs kvinnan med egenskaper som klampar in på maskulinitetens territorium; hon förefaller då som styrande, stark och självsäker. Den ”döda fisken” tycks i motsats symbolisera den ynkliga och traditionella femininiteten (Laskar 2005:237), som genom dödsattributet avslöjar passivitetens impopularitet. Den unga och till viss mån frigjorda sexuella kvinnan, har därmed en svår roll att balansera. Då pornografin sägs skapa press på kvinnor att prova nya saker, samt förväntas ställa upp på vissa sexuella praktiker (Hägström-Nordin m.fl. 2006:389), kan kvinnan möjligtvis känna en splittring mellan olika slags femininiteter. Att ibland njuta på ”horans” vis och andra gånger agera den kyska madonnan.

8.2.2. Ett öppet sexuellt samhälle – på ont och gott?

Kvinnorna i studien beskriver att allt som rör sex och pornografi är något som förr ansågs vara mer tabubelagt, men att det idag är helt andra ramar för vad som är okej; både att prata om sex och att utöva det praktiskt. Cecilia berättar hur hon upplever att synen har förändrats över tid:

”Sex idag är liksom en öppen diskussion, det finns ingenting som man inte får göra. Men skulle man ha pratat om det här för 20 år sen skulle man bah ”men gud, sådär kan du inte säga” eller ”sådär kan du inte göra”. Du fick inte prata öppet om det på det sättet. Och då kan man tro att det är mer som händer idag, fast jag tror att det hände då med bara att man inte sa det.”

Även att pornografi inte anses som något extremt, som enligt några av kvinnorna dessutom kan vara positivt, där människor som är oerfarna eller osäkra kan hämta lärdom. I motsats till Cecilias tankar tycker Fredrika att den lättillgängliga pornografin även sänder ut våldsamma föreställningar:

”Och sen att killar kanske förväntar sig att tjejer ska tycka det är nice när de är lite hårdhänta. Det finns tjejer som tycker om det, absolut, men inte alla skulle jag säga. Jag tror absolut att det där också är en förväntning. Att killar liksom fått en idé av för mycket porrtittande.”

Häggström-Nordin (m.fl.) påstår att pornografin kan skapa idéer hos individer att prova nya och annorlunda aktiviteter, samt att det uppkommer sexuella trender som övergår från filmens värld till det vanliga livet (Häggström-Nordin m.f. 2006:389-390). Cecilias uppfattning om att den sexuella praktiken har varit tabubelagd men *sett* likadan ut genom tiderna, kan säkerligen överensstämma med verkligheten. Johansson & Hammarén (2007) menar att sex och pornografi ses som alldagliga inslag inom media och populärkultur, vilket kan tyda på ett samhälle i förändring mot en friare sexualitet. Troligtvis kan pornografin ha bidragit till att normalisera tidigare tabubelagda sexuella praktiker, eftersom ungdomar uppger pornografin som källa till att lära sig om sex och relationer (Mattebo 2014:11). Detta bekräftas även av intervjupersonernas föreställningar. Den pornografiska evolutionen tycks ha givit det tabubelagda sexet en allt större arena.

Då pornografin anses influera till att skapa maskulina förebilder samt scenarier med specifika sexuella beteenden (Hald m.fl. 2013:640), kan den hårdhänta sexpartnern som Fredrika beskriver, agera på detta vis för att stärka sin maskulina framtoning. Att anamma beteenden av våldsam karaktär kan vara en strategi att propagera för sin egen maskulinitet, där våld är synonymt med att vara aktiv, stark och överordnad (Pettersson 2003:143). Pornografin sägs således konstruera stereotypa genusföreställningar vars attityder normaliseras och reproduceras genom dess åskådare (Ibid.). Fredrika påstår att hårdhänt sex också kan uppskattas bland kvinnor, även om det är långt ifrån alla. Om maskulinitetens hårdhänta beteende bekräftas av vissa femininiteter och av samhället i stort, bör den heteronormativa maktasymmetrin förstärkas, då mannen legitimt tillåts dominera över kvinnan (Laskar 2005 & Ambjörnsson 2003).

8.2.3. Ifrågasatt kroppsideal

Det framkom även föreställningar om att pornografin kan orsaka en osäkerhet bland kvinnor angående sin egen självbild; att kvinnokroppen jämförs med det pornografiska exemplaret. Fredrika spekulerar om fenomenet:

”Jag tror att om man är osäker som tjej så blir det ”oj, jag har inte så stora tuttar” eller ”oj jag har liksom inte blekt anlhålet (skrattar) eller är slätrakad”. För de är heeeelt, asså babyrumpa. Av det lilla jag har sett så är det verkligen så där. Släta kroppar och stora tuttar.”

Jag tror nog att man blir osäker om man som tjej tittar på porr och jämför med sig själv. Det tror jag.”

Daniela reflekterar över samma problematik och undrar hur pornografins framställning av kvinnan påverkar människor:

”För att det är ju mycket med utseendet då. Att man blir osäker på sig själv kanske, om det är såna där riktiga porrstjärnor med jättebröst och vad dom nu har. Hur de ser ut. Jag tror att sånt kan påverka. Och det kanske inte är bra för vissa, beroende på ålder. Att det kanske inte är så bra att titta på det där, för då kanske man får en sned bild av allting som har med sex att göra.”

Fredrika och Daniela beskriver hur en osäkerhet kan uppstå om kvinnor jämför sig med vad som enligt pornografen utmålas som den perfekta kvinnokroppen. Istället för den naturliga mångfald som bidrar till att kvinnokroppen kan se *olika* ut, är intervjupersonernas föreställningar att kvinnor tenderar att jämföra sig med ett sexideal, konstruerad av pornografikulturen. Då majoriteten av unga män i Sverige beskådar pornografiskt material i olika utsträckning (Johansson & Hamnrén 2007), är det begripligt att förstå varför unga kvinnor skulle vilja jämföra sig med denna pornografiskt stereotypa femininitet. Farhågan om att inte duga till kan återigen tolkas som en strävan att vilja efterlikna det som uppfattas som den *ideala kvinnan* (Elmerstig 2008:361), vilket i detta fall tycks vara en ”porrstjärnas” hårlösa släthet och yppiga tuttparti. Det behöver inte bara vara kvinnans sexuella *agerande* som dikotomiseras till antingen en horas eller en madonnas, utan hon kan även behöva tampus med *kroppsliga* dikotomier. Om stora bröst är åtråvärda, borde små bröst vara fel. Om kvinnans kropp ska vara slank, borde kärlekshull väcka avsmak. Om kvinnan väljer att jämföra sin egen kropp med ett maskulint skapat pornografiskt ideal, kan hon uppfattas som kuvad i den heteronormativa genusordningen; där mannens sexuella begär och tankemönster anses vara mer privilegierade och meningsfulla än kvinnans egna (Ambjörnsson 2003:16).

8.3. Vilka gränsdragningar görs mellan medgivet sex och sexualbrott?

8.3.1. Vad räknas som ett ”nej”?

När intervjupersonerna spekulerar kring avgränsningarna mellan sexuella praktiker och sexualbrott, framkommer olika åsikter i vad som räknas som ett ”nej”. Vissa av kvinnorna är noga med att pointera just ordets betydelse, de andra kvinnorna vill istället framhäva att det kan vara mer komplicerat än så. Genomgående under intervjuerna påpekas vid upprepade tillfällen att en osäker kvinna är den som befinner sig i riskzonen. Belinda berättar:

”Alltså skulle hon säga nej då skulle det ju vara det (ett sexualbrott). Men det räcker inte att hon tänker det, hon måste ju säga det [...] För man kommer väl ingenstans på det heller, om man inte har sagt nej? Då har man ju ändå gått med på det [...] Sen handlar det väl om

lite vad hon har för självförtroende liksom. Hur stark hon är som person. Fast hade hon varit stark som person så hade hon sagt nej också.”

Cecilia belyser istället frågans komplexitet och menar att det inte alltid är svart eller vitt. Att visat motstånd även kan vara en strategi bland femininiteter:

”Det är inte ordet i sig som styr om det är okej, det är hur du visar det. Men vissa tjejer kan ju låtsas vara liksom lite svårfångade ibland och visa motstånd på det sättet, men att de ändå kommer gå med på det tillslut [...] Men visst, man kan ju verkligen känna sig tvingad. Om man känner jättetvingad, då är det klart det är ett brott.”

Samtliga kvinnor i studien beskriver sig själva med ord som uttrycker god självkänsla och skinn på näsan. Föreställningen om den utsatta kvinnan framställs därmed som en kontrast till dem själva; en person som inte förmår att säga nej. Den spontana visionen om den sexuellt utsatta kvinnan sammanfaller därmed med konstruktionen om svaga och passiva femininiteter (Laskar 2005 & Ambjörnsson 2003). Sedermera uppstår nyanser i kvinnornas föreställningar som talar för att den svartvita förklaringen blir svår att hålla fast vid. För Belinda är det verbala motståndet centralt om en anmälan ska kunna leda någonstans i den rättsliga processen. Pettersson beskriver hur det straffrättsliga systemet tar hänsyn till huruvida gärningsmannen uppfattat kvinnans nekande till sex eller ej (Pettersson 2003:324). Även detta kan ses som ett juridiskt maktförtryck där kvinnans trovärdighet tycks ligga i *mannens uppfattning* om hur kvinnan upplevde situationen. Att den utsatta kvinnans mandat i rättsalen tycks vara föga värt, är något Belinda uttrycker sin oro kring.

Cecilia berättar istället om att vissa kvinnor låtsas vara svårfångade. Detta kan därmed tolkas som ett sätt att framhäva sig själv som feminint korrekt. På så vis bjuder hon in mannen till att driva intressefrågan utan att själv behöva ta initiativet, där mannen tillåts vara den angripande parten enligt konstens alla regler (Laskar 2005:201). Föreställningen om att ett motståndfullt sexuellt beteende egentligen signalerar om ett villigt sådant, torde bli problematiskt om jakten förknippas med ett tillvägagångssätt att konstruera maskulinitet. Hald (m.fl.) hävdar att vissa män har en övertygelse om att kvinnor säger ”nej” när de egentligen *vill* ha sex (Hald m.fl. 2013:639), vilket gör att det motvilliga agerandet kan förlora sin genomslagskraft. Hur kan ett avvisande beteende då åtskiljas från att ”spela svår”? Kvinnans nekande riskerar således att associeras med maskulin sexuell uppmuntran.

8.3.2. Vem äger rätten att definiera ett sexualbrott?

När det kommer till den svårbemästrade frågan om *vad* ett sexualbrott egentligen är, samt vem som har rätt att definiera detta, framkommer två tydliga komponenter; lagens mening samt den inre magkänslan. Daniela berättar:

”Sen kanske vissa förnekar att det har hänt och tänker ”men det där var ingenting, det är bara jag som tänker lite för mycket”, och sen släpper dem det där [...] För att slippa må

dåligt eller slippa tänka på det. Fast man egentligen innerst inne vet att det inte var okej [...] Som tjej kanske man på nåt sätt känner sig dålig, eller billig, eller pinsam eller dum, om man skulle göra en anmälan. Så det är ju olika typer av tankar som spelar in.”

Flera av intervjupersonerna beskriver även en farhåga om att inte bli trodd eller tagen på allvar vid anmälan av ett sexualbrott. Emilia har föreställningar om att utsatta individer möjligtvis inte vet vad som står i lagen, samt att detta kan skapa en osäkerhet när det kommer till att göra en anmälan:

”Man kanske heller inte riktigt vet, om man exempelvis säger nej under samlaget men att det fortsätter. Om jag anmäler det här, vad kommer hända? Är det här ett brott? För om man anmäler nåt som inte anses vara det, då blir man ju själv bara till åtlöje typ [...] Man vet bara att det inte kändes bra. Det var inte riktigt vad jag ville men jag sa aldrig nej. Att han kanske borde ha förstått, att det känns bara fel. Då kanske man själv inte riktigt vet vad det innebär. Om det är ett brott, om det ens kommer gå vidare eller om man bara förstorar upp det och sen blir man bara själv löjlig, typ.”

Både Daniela och Emilia pratar om risken att känna sig förlöjligad på olika sätt, när det kommer till att eventuellt anmäla ett sexualbrott. Det tycks föreligga en ovisshet i hur detta ska bemötas av den publika sfären, då en anmälan avslöjar att kvinnan ifråga är sexuellt aktiv. Illusionen om hennes kyskhetsbälte är därmed offentligt avlägsnat. Jeffner menar att en sexuell situation som innehåller känslor automatiskt gör kvinnan till madonna, där en sexuell akt utan känslor tenderar att dikotomisera kvinnan till hora (Jeffner 1997:121). Att en anmälan kan få kvinnan att känna sig ”billig” eller ”dålig”, kan tolkas som att hon besudlats på sin korrekta femininitet. Hon är inte längre madonnan. Den frisexuella femininiteten kan därmed bedömas som könsöverskridande, då kvinnan inte längre förhåller sig till den sexuella dygden och moralen, som femininiteten anses förknippad med (Lander 2003:39). Detta könsöverskridande kan även ifrågasättas i rättssalen, där frågor om kvinnans klädsel har legat till grund för att bilda sig en uppfattning om kvinnan är ”dålig” eller trovärdig (Lander 2003:39 & Elmerstig 2008). Ambjörnsson menar att det är svårt för individen (kvinnan) att själv skapa sig makt över sitt eget liv, utan att det istället är samhällets institutioner så som exempelvis staten, som skapar förutsättningarna för en individ (Ambjörnsson 2003:302). Samtidigt som det kan uppstå en falsk tro om att strängare sexualbrottslagar medför en större jämlikhet (Lander, Pettersson & Tiby 2003:15). Om en kvinna anses oanständig i rättssystemet på grund av sitt klädval, hur ska femininiteten då kunna framstå som jämnstark?

8.3.3. Kvinnan borde ”ställa upp”

Kvinnorna i studien berättar att det ibland kan vara enklare att ”ställa upp” på vissa sexuella praktiker, än att avstå. Återigen framkommer något paradoxala åsikter som tyder på att kvinnan dels ska visa sin nyfikenhet och dels vara till lags. Daniela förklarar när det kan vara svårt att säga nej:

”Men om man är en person som inte vågar säga nej, om man kanske är osäker och vill visa ”ahmen kolla det här kan jag”, då tror jag att det kan bli så att man ångrar sig väldigt mycket. Bara för att visa att man kanske är lite mer experimentell än vad man egentligen är.”

Man vill visa sig som nåt man inte är, för hans skull, för att imponera eller jag vet inte. Då säger man kanske inte nej.”

Även Anna beskriver att det finns situationer där individer ställer upp på sexuella praktiker eftersom det kan vara problematiskt att refusera den andra parten:

”Sen vet man ju inte hur folk regerar när de är fulla. Vissa blir glada, vissa blir aggressiva, man vet ju inte hur vissa tar det om man skulle säga nej och då kan det säkert vara jobbigt [...] Man kanske överväger att det är bättre att bara få det gjort, så slipper jag liksom... Och där handlar det säkert väldigt mycket om vem man är som person, om man har självförtroendet att sätta ner foten och säga ”vet du, jag känner faktiskt inte för det här”. Eller om man är svag och inte vågar.”

Elmerstig (m.fl) hävdar att unga kvinnor kan ”offra” sig och ställa upp på sexuella händelser trots att egenintresse saknas, i hopp om att hennes manliga partner ska undvika att behöva känna stress eller ledsamhet (Elmerstig 2008:360). Vidare att unga kvinnor tenderar att skydda sin sexpartner från att känna sig otillräcklig eller förolämpad, där medgörligheten att ”ställa upp” är ett bättre alternativ än att framstå som en oduglig partner (Ibid.). Detta kan styrkas av Danielas uttalande då hon påstår att vissa kvinnor framställer sig som mer experimentella än vad de egentligen är, samt att de gör detta för mannens skull. I Danielas citat framkommer även hur kvinnor kan stretcha ut sin sexuella trygghetszon i hopp om att leva upp till mannens förväntningar och därigenom lyckas uppvisa en önskvärd femininitet. Också Laskar beskriver hur kvinnan historiskt sett förväntas tillfredsställa mannen utan klagomål, när helst han behagar (Laskar 2005:178). Att ”bara få det gjort” – som Anna säger – kan därmed tolkas som en undermedveten strategi att behaga mannen, då det är något som förväntas av självaste femininiteten i sig. En förklaring till detta kan vara att unga kvinnor tenderar att sammankoppla kärlek och sex. Att kvinnor kan känna att de behöver *ge* sex för att *få* kärlek, då män tycks fungera på motsatta vis; att först få sex för att kunna ge kärlek (Jeffner 1997:121). Den heteronormativa ordningen har därmed ett övertag på femininitetens sexuella handlingsutrymme, om kvinnan hellre tenderar att inställsamt ”bita ihop” än att sätta sig på tvären.

8.3.4. Den övertygande maskuliniteten

Flera av kvinnorna i studien beskriver mannens försök att övertyga kvinnan till sex, som något vanligt förekommande. Företeelsen uppfattas som normal men skildras för den delen inte enbart som obehaglig. Intervjupersonerna berättar även om deras föreställningar kring tjat-sex; att det är något som leder fram till väldigt många sexuella handlingar. Cecilia förklarar:

”Jag vet att även fast killar inte är våldsamma, kan de ändå försöka övertyga. Jag tror nog att det är svårt att säga nej väldigt ofta, för man vill ju ändå liksom prova nya grejer, men man kan ju vara osäker på hur det kommer sluta [...] Sen tror jag det kan vara så att man tänker ”men det här var inget fel, det här var inget problem”, för jag tror inte det är så jättemånga som har koll på vad som är ett sexualbrott och inte. Även fast man känner att

det liksom var fel, så tror jag inte det är så många som vill vända sig till typ polisen eller psykologen, även fast de behöver hjälp.”

Fredrika beskriver hur hon ser på problematiken och tror att pornografin kan ha skapat en understödjande roll, som tillkännager maskuliniteten både som övertygande samt våldsamt:

”Jag tror att det har med just porr-tittandet att göra. Tjejerna där ser ju ut att ha det bra och det ser ju så himla enkelt ut. Har man inte vett i skallen så tänker man ”ah men vadå, det ser ju jätteskönt ut för henne också” och ”hon vill bara leka fin”, tänker vissa killar. Och så tjatar de, och så tjatar de. Dom är väl nyfikna antar jag [...] Om en tjej inte vill ha sex, vissa vill ju vänta, lära känna personen och så där, då tror jag också att man övertalar och tillslut blir hårdhänt och tjejerna ger efter. Sånt tror jag händer jätteofta.”

Även Emilia berättar om sina åsikter och menar att mannens lust tenderar att stå i centrum och därav äger större bestämmanderätt över den sexuella praktiken samt dess normer:

”Men när man än säger nej eller visar att man inte vill längre, då spelar det ingen roll hur kåt killen är. Jag tycker det är väldigt viktigt, för det finns ändå personer som tycker att om det börjar med ett ja så är det inte konstigt att killen blir sexuellt frustrerad och vill fortsätta typ. Att nu är vi igång liksom, då är det bara att köra lite till typ.”

Laskar beskriver hur den hierarkiska genusordningen har legitimerat och uppmuntrat mannens sexuella påstridighet historiskt (Laskar 2005:237). Även om mannens ihärdighet ledde till våldsamma inslag, ansågs aggressiviteten passa in och sammansmälta med de maskulina normerna (Ibid.). Återigen blir konstruktionen av det maskulina och det feminina en dikotomi av det normala och dess avvikande motpol; att vara kvinna innebär alltså att vara icke-man och därmed dess kontrast (Lander, Pettersson & Tiby 2003:15). Om maskuliniteten förkläs av makt och självbestämmande, bör femininiteten föga sig till denna makt genom sin underlydnad. Cecilia beskriver en osäkerhet med att ”testa nya saker”, då det kan finnas en farhåga om hur det hela kommer att sluta. Det uppstår därmed en inre ambivalens; att dels vara en tyst mottagare av mannens valda sexuella handlingar, och dels visa sin egen växande makt genom kvinnofrigörelsen, utan att för den delen riskera att uppfattas som sexualobjekt eller ”hora” (Lander 2003:41 & Laskar 2005:306). Dessutom hävdar Ambjörnsson att det är lättare att bedömas som oberoende och unik om man agerar i närheten av den rådande normen. Detta innebär att kvinnan som anpassar sig till de förväntade femininitetsnormerna, absurt nog får det enklare att uppskattas som självständig i positiv bemärkning (Ambjörnsson 2003:303). Fredrikas föreställning om att pornografin kan legitimera mannens rätt till dominans och överordnad, kan återspeglas i den så kallade ”våldtäktsmyten”, där kvinnan som ”leker fin” egentligen skulle njuta av att bli trakasserad eller våldtagen (Hald m.fl. 2010:15). Om pornografin som sexuell normsättare förmedlar en bild av den passiva kvinnan utan talan, borde den heteronormativa ordningen förstärkas (Laskar 2005), då det snarare återskapar konservativa könsstereotyper än främjar kvinnoemancipationen.

Emilia beskriver en situation där mannens sexuella frustration kan förväntas föregå kvinnans ovillighet till den sexuella akten. Elmerstig (m.fl. 2012) påstår att unga kvinnor kan känna en inre press att undertrycka sina egna sexuella lustar samt premiera mannen böjelser, vilket också förstärks via intervjupersonernas citat. Detta talar för att vissa fyrkantiga genusföreställningar i hög grad tycks leva kvar (Laskar 2005). Därmed kan det sexuella övertygandet tolkas som ännu ett sätt att konstruera maskulinitet; där maskuliniteten cementeras av ett upprepande sex-tjat som flaggar om vitalitet och obeveklighet. Jeffner redogör för hur en killes tjat kan få en tjej att ”ge med sig” under en sexuell akt, där tjejen tillslut inte ”orkar” säga nej (Jeffner 1997:147). Att *sluta* säga ”nej” kan därmed tolkas som ett ”ja”, trots att det medgivande ordet aldrig sägs. Om samhället uppfattar maskuliniteten som norm, borde även det maskulina sex-tjatandet uppfattas som korrekt. Mannens anstiftan till sexuell praktik kan med lite tjat få kvinnan att sluta säga det hämmande ordet. Ett upphörande ”nej” kan därmed övergå till ett överenskommet ”ja”. Den magiska tystnadens medhåll.

9. Avslutande diskussion och slutsatser

Syftet med studien har alltså varit att ta undersöka om maskuliniteten som norm kan understödja kvinnors sexuella utsatthet och tänja på gränserna mellan sexuella praktiker och sexualbrott. Därmed har olika typer av genuskapande presenterats i kapitlet ovan. Resultatet visar att vissa sorters maskulinitetsskapande tenderar att underkva femininiteters handlingsutrymme, genom sitt reproducerande av genuskapital och makt. Resultatet framlyfter även problematiken i den hårfina gränsdragningen mellan sexuella praktiker och sexualbrott, då den heteronormativa maktobalansen tillskriver maskulinitetens dominanta agerande som rätt och riktigt. Kvinnans möjlighet att motsätta sig mannens överlägsenhet och själv ta kommandot i en sexuell akt som börjat bli obekvämt, kan därmed vara svårhanterlig. Vidare framkommer en ambivalens i den underordnade femininiteten; då kvinnan *dels* strävar efter sexuell frigörelse och *dels* vill behålla sin samhälleliga acceptans som korrekt feminin. Resultatet pekar mot en ojämnbördig genusstruktur, som problematiseras nedan genom att se till *hur* maskuliniteten som norm kan understödja kvinnors sexuella utsatthet.

9.1. En kvinnas ”nej” är inte ett uteslutet ”nej”

Intervjupersonernas föreställningar i studien speglar i mångt och mycket hur de tänker kring och förhåller sig till den heteronormativa ordningen, både med visad respekt men även med viss revolt. Kvinnorna tycks med kluvenhet förhålla sig till det som är konstruerat som accepterad femininitet, samtidigt som de vill återkräva ensamrätten till sina kroppar. Även då flera av intervjupersonerna hävdade att ordet ”*nej*” var viktigt för att definiera ett sexualbrott, fanns likaså nyanser som menade att ett motvilligt och avvisande beteende också kunde tolkas som ett maktspel; där kvinnan kunde

låtsas äga processen genom att ignorera maskulinitetens vilja. Om denna typ av motvilliga beteende – medvetet eller ej – används för att skapa en jaktsituation, är castingen redan klar; då mannen uppmuntras till att agera som det blodtörstiga lejonet och kvinnan som det hjälplösa bytet.

9.2. Maskulint sex-tjatande är acceptabelt

Att maskulinitetens gångbara sex-tjat uppfattas som något alldagligt och vanligt förekommande, kan i kombination med ett icke godtagbart ”nej”, snabbt leda till en situation där maktasymmetrin mellan genuskonstruktionerna tydligt synliggörs. Genom att mannens sexualitet framställs som mer pockande, samt att kvinnan tenderar att vilja vara den ideala partnern, kan tjtandet legitimeras som en förstärkning av maskulinitetsskapandet. Detta medför därmed en fundering över om ett ”nej” verkligen är ett ”nej”. Eller om det rättmätiga tjtandet leder till att tio ”nej” tillslut blir till ett ”ja”. Eller för den delen ett stumt ”samtycke”. Det handlar således om en fråga som berör kvinnans fria vilja samt vilka förväntningar som finns på femininiteten. Kan en kvinna motsätta sig den normativa femininiteten genom att neka mannens specifika sexuella begär, och samtidigt framstå som den ideala partnern? Eller är det helt enkelt förmånligare för henne att ”ställa upp”? Utan sitt ideala kvinnskap riskerar hon att bli en paria. En oönskad femininitet.

9.3. Pornografin medför sexuella förväntningar

Kvinnornas föreställningar kring pornografin, är att den skapar förväntningar som både maskuliniteten och femininiteten förhåller sig till. Exempelvis om vilka sexuella praktiker och trender som är på tapeten i nuläget och vilka som bör beprövas. Idéerna om dessa nya sexuella praktiker antas därmed uppmärksammas av mannen, då han beskrivs som den primära pornografikonsumenten. Om pornografin kreerar en sammanslagen bild av hur den sexuella praktiken *kan* se ut, där femininiteten domineras över och maskulinitetens illustreras med handfasta grepp och pondus, förställs kvinnan som en promiskuös mottagare. Då kan det där tionde ”nejet” som sedan blev ett ordlöst ”ja” leda till att unga kvinnor faktiskt medverkar i sexuella praktiker – framställda av den maskulina pornografikulturen – trots att de egentligen inte vill. I värsta fall med våld som iscensättning. I andra fall med risk till förnedring. Det kan således föreligga en diskrepans mellan det som femininiteter *accepterar* och det som femininiteter själva *vill*.

9.4. Existerar den promiskuösa madonnan?

Då det sägs att endast döda fiskar flyter med strömmen, kan Emilias uttryck om att ”inte ligga där som en död fisk”, verka talande för att kvinnans sexuella praktik bör vara aktiv och engagerad. Frågan blir således om även detta är ett införlivat beteende för att framstå som en ideal kvinna, eller om normerna kring den feminina sexualiteten smått börjar närma sig maskulinitetskulturen? Är det ens möjligt för femininiteter att anamma stereotipa maskulinitetsbeteenden utan att uppfattas som ”dåliga kvinnor”? Den unga kvinnan befinner sig därmed i en motstridig nyanserad värld, där hon förväntas

att både vara horan och madonnan. Genom att inte agera död fisk uppmuntras hon att simma mot genusströmmen och ta för sig; och därmed klampa in på maskulinitetens territorier och riskera att slampifieras. Men genom att hålla på sina sexuella lustar lagom mycket, kan hon fortfarande framstå som ett tvättäkta flickvänsmaterial, som reproducerar den godkända femininiteten. Om femininiteter både *uppmuntras* till sexuell frigjordhet och samtidigt *bestraffas* för den, kan det finnas svårigheter för den unga kvinnan att ta ställning till vilka sexuella praktiker hon bör ”ställa upp på” och vilka hon bör avvisa. Genom att enbart anpassa sig efter maskuliniteten som norm, riskerar kvinnan att förstärka sin egen underordnade position och därmed förbli begränsad till makten över sin egen kropp och sexuella handlingsutrymme.

9.5. Sista ordet

Avslutningsvis vill jag nämna att denna studie har avhandlat ett ämne som både berör det *sociologiska* och *kriminologiska* forskningsfältet, vilka har en benägenhet att gå hand i hand då sexuella praktiker och sexualbrott alltid lutar sig mot en social kontext. Att klarlägga unga kvinnors föreställningar kring sexuella normer och genus kan tydliggöra hur femininiteter påverkas av den heteronormativa maktasymmetrin. Kvinnors sexuella utsatthet kan möjligtvis ges större förståelse kring, genom att se till hur femininiteter reagerar på maskuliniteten som sexuell norm. Det bör även nämnas att det finns en negativ reproduceringsrisk med denna typ av studie; som påpälsar kvinnan i offerkoftan istället för att fokusera på hennes vilja att klä av sig en påtvingad femininitet. Förhoppningsvis kan denna studie både kasta ljus över hur maskuliniteten som norm kan understödja kvinnors sexuella utsatthet, samtidigt som den belyser unga kvinnors starka önskan om en jämlik tillvaro. Detta kan även ifrågasätta lagens benämning av ett sexualbrott; om vad det innebär att en person befinner sig i ”*en särskilt utsatt situation*”? Studien önskar därmed åskådliggöra en större sexuell utsatthet än den som lagen tar i beaktning. Som signalerar om att kvinnans sexuella praktik möjligen ej är helt självvald, utan påverkas av våra styrande genusnormer. Förslag på framtida forskning kan därför vara att undersöka hur maskuliniteter ser på liknande frågeställningar, för att ta reda på hur unga män spekulerar kring föreställningar som rör genusnormer och sexualbrott. Annan intresseväckande forskning kan vara att undersöka hur dessa föreställningar förändras med åldern; om unga kvinnor och äldre kvinnor förhåller sig olika till den heteronormativa maktordningen. Om kvinnor med tiden lyckas revanschera sig mot den femininitetshämmande maktasymmetrin och därmed vara totalitära i äganderätten över sina kroppar och sexualiteter. Hur dessa än må se ut.

Referenslista

- Ambjörnsson, Fanny. (2003): *I en klass för sig – Genus, klass och Sexualitet bland gymnasietjejer*. Ordfront förlag: Stockholm
- Brottsförebyggande rådet. (2014): *Nationella trygghetsundersökningen (NTU) – Om utsatthet, otrygghet och förtroende*. Rapport 2015:1. Stockholm: Brottsförebyggande rådet
- Bryman, Alan. (2008): *Samhällsvetenskapliga metoder*. Stockholm: Liber
- Butler, Judith. (1990): *Gender Trouble. Feminism and the Subversion of Identity*. New York: Routledge
- Elmerstig, Eva., Wijma, Barbro & Berterö, Carina. (2008): "Why do young women continue to have sexual intercourse despite pain?", *Journal of Adolescent Health*, 43, s. 357-363
- Elmerstig, Eva., Wijma, Barbro., Sandell, Kerstin & Berterö, Carina. (2014): "Sexual interaction or a solitary action: young Swedish men's ideal images of sexual situations in relationships and in one-night stands", *Sexual & Reproductive Healthcare*, 5, s. 149-155
- Elmerstig, Eva., Wijma, Barbro., Sandell, Kerstin & Berterö, Carina. (2012): "Sexual pleasure on equal terms: Young women's ideal sexual situations", *Journal of Psychosomatic Obstetrics & Gynecology*, 3, s. 129-134
- Hald, Gert. Martin., Malamuth, Neil. M & Theis, Lange. (2013): "Pornography and Sexist Attitudes Among Heterosexuals", *Journal of Communication*, 63, s. 638-660
- Hald, Gert. Martin., Malamuth, Neil. M & Yuen, Carlin. (2010). "Pornography and attitudes supporting violence against women: Revisiting the relationship in nonexperimental studies". *Aggressive Behavior*, 36, s. 14-20.
- Häggström-Nordin, Elisabet., Sandberg, Jonas., Hanson, Ulf & Tydén, Tanja. (2006): "It's Everywhere! Young people's Thoughts and Reflections About Pornography", *Scandinavian Journal of Caring Sciences*, 20, s. 386-393
- Jeffner, Stina. (1997): *Liksom våldtäkt, typ. Om betydelsen av kön och heterosexualitet för ungdomars förståelse av våldtäkt*. Uppsala: Uppsala Universitet
- Johansson, Thomas & Hammarén, Nils. (2007): "Hegemonic Masculinity and Pornography: Young people's attitudes toward and relations to pornography", *The Journal of Men's Studies*, 15, s. 57-70
- Jonsson, Linda S. (2015). "Online Sexual Behaviours Among Swedish Youth" [Elektronisk resurs]: *Characteristics, Associations and Consequences*. Linköping: Linköping University Electronic Press
- Jørgensen, Winther. Marianne. (2008): "På framkant. Interaktiv forskning och vetenskapens plats i samhället." I: Johannisson, B; Gunnarsson, E & Stjernberg, T (red) *Gemensamt kunskapande – den interaktiva forskningens praktik*. S. 349-366. Växjö: Växjö universitet press
- Kvale, Steinar & Brinkmann Svend. (2014): *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Lund: Studentlitteratur
- Lander, Ingrid. (2003): "Genus, normalitet och avvikelse. Med kroppen som utgångspunkt" i I. Lander., T. Pettersson & E. Tiby (red.). *Femininiteter, maskuliniteter och kriminalitet. Genusperspektiv inom svensk kriminologi*. Lund: Studentlitteratur

- Lander, Ingrid., Pettersson, Tove & Tiby, Eva; red. (2003): *Femininiteter, maskuliniteter och kriminalitet. Genusperspektiv inom svensk kriminologi*. Lund: Studentlitteratur
- Lander, Ingrid; Ravn, Signe & Jon, Nina; red. (2014): *Masculinities in the Criminological field. Control, Vulnerability and Risk-Taking*. London: Ashgate
- Laskar, Pia. (2005): *Ett bidrag till heterosexuallitetens historia. Kön, sexualitet & njujningsnormer i sexhandböcker 1800-1920*. Stockholm: Modernista
- Liebling, Alison. (2001): "Who's side are we on? Theory, Practice and Allegiances in Prison Research", *British Journal of Criminology*, 41, s. 472-484
- Mattebo, Magdalena. (2014): *Use of Pornography and its Associations with Sexual Experiences, Lifestyles and Health among Adolescents*. Uppsala: Uppsala Universitet
- Pettersson, Lotta & Carlsson, Christoffer. (2014): "Sex, drugs and masculinities: A Life-Course perspective" i Lander, Ingrid., Ravn, Signe & Jon, Nina (red.). *Masculinities in the Criminological field. Control, Vulnerability and Risk-Taking*. London: Ashgate
- Pettersson, Tove. (2003): "Feminismrisk som analyshämmare" i I. Lander., T. Pettersson & E. Tiby (red.). *Femininiteter, maskuliniteter och kriminalitet. Genusperspektiv inom svensk kriminologi*. Lund: Studentlitteratur
- Pettersson, Tove. (2003): "Våld som iscensättning av femininitet" i I. Lander., T. Pettersson & E. Tiby (red.). *Femininiteter, maskuliniteter och kriminalitet. Genusperspektiv inom svensk kriminologi*. Lund: Studentlitteratur
- Philips, Coretta & Earle, Rod. (2010): "Reading difference differently? Identity, Epistemology and Prison Ethnography", *British Journal of Criminology*, 50, s. 360-378
- Sohlberg, Peter & Sohlberg, Britt-Marie. (2013): *Kunskapens former. Vetenskapsteori och forskningsmetod*. Malmö: Liber
- Svensk Författarsamling (SFS): Brottsbalken 6. Kap. 1 §. Lag 2013:365
- Tanenbaum, Leora. (2015): *I Am Not a Slut. Slut-Shaming in the Age of the Internet*. New York: HarperCollins
- Vetenskapsrådet (2002): *Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning*
- Wallmyr, Gudrun & Welin, Catharina. (2006): "Young people, Pornography and Sexuality: Sources and Attitudes", *The Journal of School Nursing*, 22, s. 290-295

Bilaga – Intervjuguide

Informera om forskningsetiska principer enligt Vetenskapsrådet;

- Om studiens syfte
- Om samtyckeskravet – att deltagandet sker frivilligt samt kan avbrytas
- Om konfidentialitetskravet – att deltagarna garanteras anonymitet
- Om nyttjandekravet – att intervjumaterialet endast används för studien
- Om ljudinspelning

1. Om jag säger sex vad tänker ni på då?

2. Om jag säger *bra* sex vad tänker ni då?

- Finns det några förväntningar?
- Är föreställningarna om bra sex lika eller olika för tjejer respektive killar?

3. Om jag säger *dåligt* sex, vad innebär det?

- Finns det några föreställningar om vad det är att vara dålig i sängen?
- Tror ni tjejer tänker annorlunda om vad som är dålig sex jämfört med killar?

4. Vad är skillnaden med att ha sex med sin pojkvän och ett one-night-stand?

5. Får en tjej bete sig likadant som en kille sexuellt?

- Finns det något en tjej inte får eller bör göra?
- Kan en kille vara en slampa?
- Finns det några klädkoder som signalerar att en tjej respektive kille vill ha sex?

6. Vad kan det finnas för förväntningar vid en sexuell situation?

- Är det något som ni tror att en tjej förväntas göra?
- Är det något som hon borde ”ställa upp på”?
- Tror ni att folk har sex idag på samma sätt som för 20 år sedan?

7. Hur tror ni pornografi påverkar synen på sex?

- Hur påverkas tjejer av porr?
- Hur påverkas killar av porr?

- **Ge ut case 1 – Intervjupersonerna läser**

8. Vad tänker ni kring berättelsen?

- Vad tror ni Eva känner?
- Tror ni att Eva kommer anmäla händelsen?
- Tror ni att det är vanligt att sådana här situationer utspelar sig?

9. I vilka situationer kan det vara svårt för en tjej att säga nej till sex?

- **Ge ut case 2 – Intervjupersonerna läser**

10. Var går gränsen för ett sexualbrott?

- Om man får en örfil?
- Om killen tjuvar sig till något tjejen inte vill göra?
- Om killen är väldigt hårdhänt?
- Om en tjej har sex med en kille men inte minns något dagen efter?

11. Vem är det som har rätten att definiera om ett sexualbrott har ägt rum?

12. Tror ni att alla som blivit utsatta för något vågar och vill anmäla?

- Vad kan det finnas för anledningar till att man *inte* anmäler?
- Spelar det någon roll om man är kär i personen?
- Spelar det någon roll om det är en tjej som anmäler en kille jämfört med tvärtom?

13. Vad tror ni krävs för att en utsatt person ska anmäla händelsen?

Bilaga – Case 1: Relationen mellan Adam och Eva

Adam och Eva har dejtat i ungefär två månader och trivs bra ihop. Eva känner sig hoppfull inför deras relation och hoppas på att hon snart ska bli presenterad som Adams flickvän offentligt. De har haft sex ett tiotal gånger, vilket båda har tyckt om.

En kväll kommer Adam och Eva hem från en fest, där de har spenderat kvällen ihop och haft kul. De börjar hängla i Adams säng och Adam berättar att han gärna vill ha analsex med Eva. Eva känner sig tveksam till detta eftersom hon egentligen inte har lust att ha analsex. Men Adam fortsätter att försöka övertala henne och säger att det inte skadar att prova. På festen har båda druckit alkohol men Eva känner sig ganska nykter vid det här laget. Hon tycker att Adam känns fullare än vad hon är. Adam fortsätter att övertyga Eva genom både ord och smek, och hon tycker att han blir mer och mer hårdhänt. Tillslut ger Eva efter och gör som Adam vill.

Efter sexet mår Eva inte särskilt bra. Hon känner att hon ställde upp på något som hon egentligen inte ville. Och hon undrar varför Adam tjatade så.

Bilaga – Case 2: Adam och Eva fortsätter att ses

Det har gått några veckor sedan festkvällen och Eva börjar känna större och större obehag när hon och Adam har sex. Eva känner att Adam gör allt för sin egen skull och struntar nästan helt i hennes behov. Han vill att de ska prova nya saker som han har sett i porrfilmer och hon upplever att Adam blivit ännu mer dominant. Vid några tillfällen har han örfilat henne under sexet och dragit henne hårt i håret. Men andra gånger är Adam väldigt ömsint och rar. Eva känner sig kluven. Det har även hänt att Adam kallat henne för nedvärderande ord och en gång tryckte han ner hennes ansikte i kudden så att hon knappt kunde andas. Eva vet inte vad hon ska göra. Hon gillar ju Adam egentligen.